

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра економіки підприємства

На правах рукопису

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему: Організація бухгалтерського обліку на підприємстві в умовах
цифрової економіки

Виконала:

Брушневська Альона Едуардівна

здобувача заочної форми здобуття вищої освіти
спеціальності 071 Облік і оподаткування

Науковий керівник: кандидат економічних
наук, доцент Кушнір О. К.

Роботу допущено до захисту перед ЕК рішенням кафедри,
протокол № ___ від «___» _____ 2023 р.

м. Кам'янець-Подільський, 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ...7	7
1.1. Бухгалтерський облік у системі управління підприємством.....7	7
1.2. Парадигма організації бухгалтерського обліку: генезис наукових підходів	15
1.3. Організація бухгалтерського обліку в контексті сучасного розвитку цифрової економіки	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ТОВ «СВД-3» В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	34
2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства.....	34
2.2. Аналіз первинного, синтетичного та аналітичного обліку в ТОВ «СВД-3».....	41
2.3. Організація бухгалтерського обліку: інформатизація та комп'ютеризація у ТОВ «СВД-3».....	55
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ТОВ «СВД-3» В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	66
3.1. Удосконалення методологічних та організаційно-технічних аспектів бухгалтерського обліку ТОВ «СВД-3» в умовах цифрової економіки	66
3.2. Удосконалення організації облікового процесу шляхом автоматизації складського обліку	73
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ.....	89

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Цифрова трансформація економіки спонукала до змін у всіх сферах суспільно-економічного життя людства, що відзначилося і на господарській діяльності суб'єктів господарювання, в тому числі і на їх обліковій практиці. Вони обумовили значну переорієнтацію траєкторії розвитку бізнесу як на мікрорівні, так і на регіональному та глобальному рівнях. Процеси цифровізації загалом змінюють існуючу парадигму взаємодії між стейкхолдерами, що формує новий характер відносин між ними. Віртуалізація бізнес-процесів вимагає змін організаційного та методичного забезпечення обліку. Одна з найважливіших проблем в умовах ринкових відносин економіки України є трансформація системи бухгалтерського обліку та звітності, визначальною лінією якої є використання інформаційних систем та інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень. Цифрова економіка вказує на низку особливих проблем в практиці ведення бізнесу, котрі потребують вирішення найперше в теоретичній площині. Більшість наукових досліджень стосовно даної теми носять фрагментарний характер та направлені на формування теоретико-методичної основи сучасної цифрової парадигми. Серед науковців, що досліджували цю тему, варто відзначити такі праці: Бруханського Р. Ф. [8], Белової І. М. [4], Букало Н. А. [9], Лобов С. П. [30], Петіна Л. В. [41], Полянська О. А. [45], Пономарьова Т. В. [46], Іванюта П. В. [19], Івахненко С. В. [20], Кривоконь О. С. [25], Лазарева С. Ф., Ус Р. Л. [29] та ін., котрі відзначаються фрагментарністю та розкривають найперше загальнотеоретичні аспекти цифровізованої обробки інформації, виділення невирішених раніше частин. Проте, незважаючи на вагому кількість досліджень, проблемні питання цифровізації в системі обробки бухгалтерської інформації та встановлення вимог і підходів до них вимагають детальнішого вивчення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження входить до плану науково-дослідної роботи кафедри економіки підприємства Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на період 2020-2023 рр. за темою: «Розвиток суб'єктів економічної діяльності в умовах мікро- та макроекономічних трансформацій ХХІ ст.» (державний реєстраційний номер 0119U002955).

Дослідження за темою кваліфікаційної роботи проводились в рамках реалізації міжнародного проєкту Erasmus+ KA2 «Діджиталізація економіки як елемент сталого розвитку України та Таджикистану» 618270-EPP-1-2020-1-LT-EPPKA2-SBHE-JP.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій з удосконалення організації бухгалтерського обліку на підприємстві в умовах цифрової економіки. Для досягнення поставленої мети визначено наступні завдання:

- визначити бухгалтерський облік у системі управління підприємством;
- дослідити парадигму організації бухгалтерського обліку з наукової точки зору;
- дослідити організацію бухгалтерського обліку в контексті сучасного розвитку цифрової економіки;
- дати організаційно-економічну характеристику діяльності підприємства;
- проаналізувати первинний, синтетичний та аналітичний облік в ТОВ «СВД-3»;
- дослідити організацію бухгалтерського обліку з погляду інформатизації та комп'ютеризації у ТОВ «СВД-3»;
- удосконалити методологічні та організаційно-технічні аспекти бухгалтерського обліку ТОВ «СВД-3» в умовах цифрової економіки;
- удосконалити організацію облікового процесу шляхом автоматизації складського обліку.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку на ТОВ «СВД-3».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів організації бухгалтерського обліку на підприємстві в умовах цифровізації.

Методи дослідження. Для вирішення наукових завдань і досягнення кінцевої мети дослідження використано підходи та методи наукового аналізу: інституціональний, системний, емпіричний, структурно-функціональний, порівняльний, ретроспективний, індуктивний, дедуктивний, а також логічні, аналітичні та інші методи. Підходи та методи наукового аналізу застосовані в межах неінституціональної концепції, яка уможливила комплексний підхід до аналізу розвитку організації бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки та узагальнене бачення закономірностей функціонування національної системи бухгалтерського обліку.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти України, матеріали монографій, дисертаційних робіт, наукових періодичних видань, конференцій, електронних ресурсів, довідкові та інформаційні видання професійних організацій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій щодо модернізації регулювання бухгалтерського обліку та удосконалення організації бухгалтерського обліку підприємств на засадах цифрової економіки.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці організаційно-методичних рекомендацій з удосконалення організації бухгалтерського обліку підприємства.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні результати проведеного дослідження доповідались на XI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю», яка відбулася 26 жовтня 2023 року в Мукачівському державному університеті.

Публікації. Окремі положення та результати дослідження висвітлено у праці: Кушнір О. К., Брушневська А. Е. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві в умовах цифрової економіки. *Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю* : матеріали XI міжнар. наук.-практ. інтерн-конф. (Мукачево, 26 жовтня 2023 р.). Мукачево, 2023. С. 64-66.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота викладена на 89 сторінках друкованого тексту, ілюструється 13 рисунками і 18 таблицями та складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел із 63 найменувань, 5 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

1.1. Бухгалтерський облік у системі управління підприємством

Роль обліку як функції системи управління підприємством сьогодні є особливо актуальною у зв'язку з необхідністю прийняття оперативних і раціональних управлінських рішень. Керівникам облік потрібен не сам по собі, а як кінцевий результат у вигляді даних про варіанти здійснення певних дій. При належному обліку відбувається підтримка попереднього і оперативного управління на такому рівні, який задовольняє управлінський апарат відповідною інформацією і показує, що вся система управління працює цілеспрямовано.

Як відмічав проф. Дж. Мальоне [40, с. 17] «рахівництво за своїми правилами доводить, що неможливо зберегти багатство без умілого завідування ним», тобто необхідний відповідний для процесу управління облік, що підтверджує слова американського економіста П. Самуельсона відносно того, що «наше століття – це століття машин. Але воно є також століттям обліку» [49, с. 50]. Французький економіст П. Хуссон звертає увагу на подвійний імператив сучасного управління підприємства: «бухгалтерія для керівництва», «керівництво за допомогою бухгалтерії» [23, с. 21], що вказує на важливе місце в процесі управління обліку. Загальною метою діяльності людини, зазначав А. З. Попов [31, с. 562], є задоволення потреб, але задоволення розумне, економічне, господарське. Для виконання таких вимог, перенесених на масштаби підприємства існує потреба раціональних висновків щодо задоволення потреб, джерелом яких є вартість.

Саме «в рахівництві повнота і правильність даних про мету, засоби, способи і умови господарства призводять до зрозумілості і правильності висновків». По суті, – стверджує В. Б. Івашкевич, управління підприємством –

це комбінація різних виробничих і невиробничих факторів, дій і можливостей підприємницької діяльності, кінцевою метою якої є отримання прибутку, тобто перевищення доходів над витратами [24, с. 50]. Завдання управління – максимізація прибутку – була сформована історично. Проте сьогодні прибуток – лише один з факторів збільшення вартості підприємства. Інформаційною базою управління має стати система бухгалтерського обліку. Саме тоді облік дійсно стане необхідним, адже «облік – слуга управління, одна з найважливіших його функцій». «Характерна риса управління – діяти, а рахівництва – освітлювати і спрямовувати, щоб діяти найбільш правильно і раціонально» [45, с. 94].

Бухгалтерський облік одночасно є складовою як управління так і економіки вцілому, тому доцільно припустити, що розвиток обліку обумовлений саме розвитком економіки; одночасно економіка розвивається зі зміною цієї складової. Визначимо основні функції, які має виконувати облік з метою прискорення економічного зростання суб'єкту господарювання, в контексті макроекономічних змін, при цьому О. Х. Румак [48, с. 79-80] в тому, що «чіткої межі між окремими функціями обліку не існує... таким чином, функції бухгалтерського обліку взагалі і управлінського зокрема взаємопов'язані, взаємозумовлені, взаємно проникаючі».

Відповідно до даних, представлених у таблиці 1.1, дає підстави підсумувати, що провідні науковці світу пов'язували облік із дієвим управлінням суб'єкта господарювання.

Оскільки вартість відіграє різну роль на різних етапах розвитку економіки будучи: посередником, власником і основною метою, організатором [40, с. 15], а предметом обліку є власне вартість, то зі зміною ролі вартості змінюються і завдання обліку, які сьогодні складають, за словами Я. В. Соколова та Ф. Ф. Бутинця триєдине завдання обліку. В умовах використання комп'ютерних технологій завдання обліку в основному полягає в наданні інформації для потреб управління.

Таблиця 1.1

**Формування поглядів економістів різних країн світу щодо
управлінської природи обліку**

Сто-ліття	Країна	Науковці та практики	Бачення суті обліку та його значення у системі управління підприємством
XVI	Іспанія	Гаспар Техада	Бухгалтерський облік – це ведення рахунків з метою ефективного управління, контролю виконавців
XVII	Німеччина	Христоф Хагер	Бухгалтерський облік – це майстерний, красивий, ретельно диференційований, обумовлений опис усіх витрат і прибутків, а також розрахунків з кредиторами та дебіторами, він ведеться для того, щоб у будь-який момент знати, кожну годину чи в кожну хвилину бачити стан справ, чи знаходяться вони в прогресі чи регресі, або, інакше кажучи, у вигазі чи програзі є власник
XVII	Франція	Жак Саварі	Облік – це функція управління
XVIII	Франція	Франсуа Кене	Облік є однією із галузей управління, яка відрізняється великою складністю і неабиякою схильністю до невлаштованості
XIX	Італія	Франческо Вілле	Мета рахівництва полягає в тому, щоб контролювати рух господарських цінностей, щоб фіксувати ймовірні прибутки і витрати, у зв'язку з виконаними прибутками і витратами
XIX	Іспанія	Джузеппе Чербоні	Добре організована система записів повинна відображати, як в дзеркалі, все управління
XIX	Італія	Вінченцо Джитті	Ми повинні ретельно вивчати господарський устрій підприємства, вивчати їх потреби, намагатися задовольнити їх потреби доцільними засобами
XIX	Італія	Клитофон-те Белліні	Характерна риса управління – діяти, а рахівництва – висвітлювати і направляти, щоб діяти найбільш правильно і раціонально
XIX	Італія	Фабіо Беста	Бухгалтер, як контролер, розглядає не стільки законність здійснених операцій, скільки виступає в ролі судді адміністрації підприємства. Бухгалтер повинен знати, коли потрібно вимагати від роботи повної математичної точності і коли в цьому немає необхідності
XIX	Італія	Емануель Пізані	Рахівництво – це наука, яка відповідно до законів права та економіки, користується обчисленнями, щоб характеризувати функції управління і щоб найменшими засобами досягнути найбільшого економічного ефекту
XIX	Італія	Масса	Бухгалтерський облік – наука про управління, зокрема про управління людьми
XX	Італія	Джованні Мальоне	Рахівництво – це наука, яка направляє підприємство до здійснення нормальної економічної мети
XX	Франція	Рене Делапорт	Бухгалтерія – це комплекс управлінських функцій (статистичні, економічні, фінансові, юридичні, бюджетні, управлінські, контрольні, історичні, описові, сигнальні, аналітичні)
XX	Італія	Джино Дзаппа	Облік – самостійна наука про управління, незалежна від юридичних і політико-економічних доктрин
XX	США	Н. Бедфорд	Бухгалтерський облік – це інформаційна система динамічного характеру, її мета – вимірювання і передача економічних і фінансових відомостей про господарську діяльність підприємства, що забезпечує планування і контроль на цих підприємствах
XX	США	Чартер Гаррісон	Облік повинен фіксувати не стільки те, що було, скільки, і це найголовніше, те, що буде; облік повинен перш за все прагнути до оперативності, навіть якщо при цьому доводиться приносити в жертву точність, достовірність і повноту...; облік повинен не фіксувати все цілком, як стверджували традиціоналісти, а надавати інформаційно-орієнтовані дані.

Джерело: [45, с. 96]

Інформація як об'єктивний феномен створює видимість того, що це продукт виробництва, ресурс виробництва та предмет споживання і формує нове «інформаційне суспільство» [11, с. 82]. Як наслідок, інформація стає не

загальнодоступною всезагальною цінністю, а об'єктом приватної власності, купівлі-продажу; розвиваються такі феномени, похідні від інформації, як комерційна таємниця, державна таємниця й інші механізми зменшення доступу до інформації. Настає інформатизаційна цивілізація або інформцивілізація [40, с. 23], проте нова економіка не витісняє стару, а поєднується з нею, надаючи тим самим їй новий потенціал. Великий обсяг і швидкість обробки та передачі інформації – це ознаки нової економіки. При цьому інформаційний фактор в кінцевому рахунку спричиняє зміну бухгалтерського обліку, як складової економічних відносин.

У вітчизняній практиці управління підприємством існують передумови щодо розгляду бухгалтерського обліку в частині управління, тому управлінський облік посідає важливе місце в системі управління. Американська асоціація бухгалтерів відзначає, що управлінський облік є процедурою ідентифікації інформації її оброблення для прийняття управлінських рішень [57, с. 100].

Зв'язок бухгалтерського обліку з управлінням простежено в роботі американських вчених Ч. Т. Хонгрена і Дж. Фостера – «Бухгалтерський облік: управлінський аспект» [58, с. 564]. Щодо доцільності поєднання існуючих функцій менеджменту – обліку, аналізу, планування і контролю наголошено в західній практиці. У зарубіжних підприємствах відсутні планові відділи, які функціонують ізольовано від бухгалтерської служби. Іноземні підприємства зобов'язують працівників бухгалтерської служби здійснювати планування й прогнозування. Пов'язана із цим професійна діяльність отримала містку економічну назву «еккаунтингу», в основі якого лежить рахівництво – ведення бухгалтерського обліку відповідно до загальноприйнятих принципів. Однак рахівництвом еккаунтинг не обмежується, у ньому велика доля планово-аналітичної роботи [56].

Як зазначає І. В. Малишев [11, с. 21] «весь хід історії доводить, що сам по собі господарський облік відображає пануючі виробничі відносини та ними і обумовлений. Методи, предмет і характер обліку змінюються лише при зміні

цих відносин». Існування вартості на інформацію як складової капіталу є поштовхом для розвитку бухгалтерського обліку, оскільки облік покликаний забезпечувати контроль економічних ресурсів, які в сукупності складають капітал підприємства. Бухгалтерський облік має враховувати всі складові капіталу, що забезпечують його інформативність, а отже впливати на рішення управлінського персоналу. Однак розвиток бухгалтерського обліку не може відбуватись відокремлено, адже «облік сам по собі як надбудована категорія ніколи не породжував і не може породжувати нових виробничих відносин, він лише слідує за ними розкриваючи і відображаючи їх зміст при одночасному активному впливі на них» [11, с. 26].

За таких умов має змінитись концепція управління, що необхідне для управління капіталом. Управління кожною складовою капіталу забезпечує розвиток суспільства і уникнення різного роду конфліктів, що виникають в результаті їх диспропорції. Економічне зростання безпосередньо виражається в тій чи іншій динаміці – кількісному збільшенні і якісному удосконаленні суспільного продукту і факторів його виробництва. А за цим потрібен контроль, який і забезпечує управління за допомогою обліку. При цьому обліку і контролю має підлягати весь капітал, вся вартість, що є предметом обліку. Оскільки сьогодні капітал містить інформацію, а в обліку вона не відображається, то це не дозволяє управляти капіталом. Отже дійсно для повного відображення всіх складових капіталу необхідна зміна концепції управління.

Така позиція підтверджується дослідженням О. М. Губачової відносно того, що «створення потужної, фундаментальної методологічної основи управління в Україні потребує переосмислення функцій усіх його складових, багатьох економічних концепцій та традицій, які донедавна здавалися непорушними. Перед системою управління постає широке коло принципово нових завдань, пов'язаних з визначенням ефективної стратегії і тактики підприємницької діяльності в умовах загострення конкуренції, які не можуть бути успішно розв'язані на основі раніше добутого досвіду» [12, с. 10]. Тому

необхідна нова концепція управління, яка б забезпечила удосконалення бухгалтерського обліку, оскільки сьогодні в ньому не враховуються інформаційні складові капіталу, лише тоді бухгалтерський облік може якісно змінитись.

В свою чергу, на розвиток управління впливає розвиток економіки (основою якого є вартість), а отже необхідна адекватність трьох складових, що є взаємопов'язаними. Розширення складових економічних ресурсів вимагає розвитку управління, яке впливає на розвиток бухгалтерського обліку, тобто можемо прослідкувати наступний взаємозв'язок (рис. 1.1).

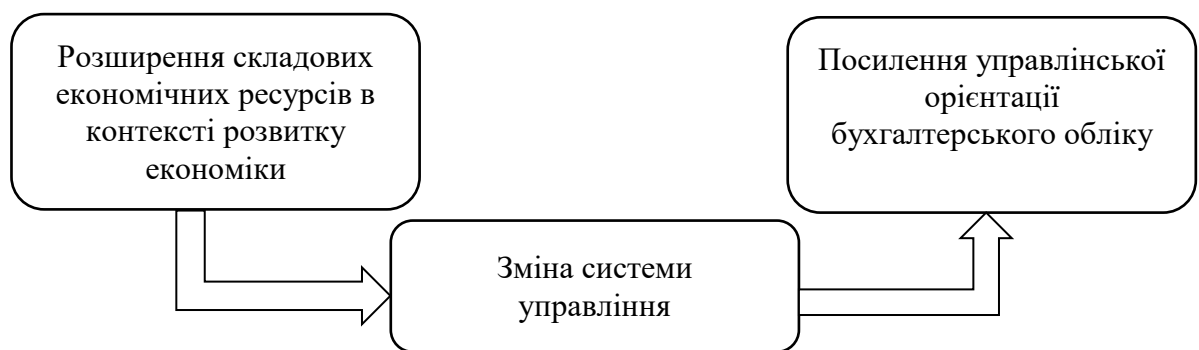

Рис. 1.1. Взаємозв'язок економіки, управління і бухгалтерського обліку
Джерело: побудовано автором

Проте такий взаємозв'язок може існувати лише при відповідності всіх трьох складових, оскільки кожна наступна складова обумовлена розвитком попередньої. Процес управління розвивається внаслідок необхідності раціонального використання економічних ресурсів, склад яких розширюється. При цьому змінюється і облік, за рахунок посилення його управлінської спрямованості, як основного джерела інформації для управління.

Бухгалтерський облік – сполучна ланка між господарською діяльністю та людьми, які приймають рішення і він забезпечує:

- виявлення економічної сутності, вимірювання господарських операцій, їх реєстрацію (запис) в облікових регістрах з метою підготовки для подальшого використання;

- обробку облікових даних, забезпечення їх зберігання до визначеного моменту, а потім переробку (узагальнення) в необхідну корисну інформацію

(внутрішню та зовнішню);

- передачу цієї інформації у формі звітів тим, кому вона необхідна для прийняття рішень [38, с. 164].

Розвиток системи управління і поглиблення управлінської орієнтації бухгалтерського обліку мають відбуватися паралельно: бухгалтерський облік має бути адекватним системі управління. В протилежному випадку можливі два шляхи розвитку:

1) якщо бухгалтерський облік не буде відповідати системі управління, він буде гальмувати останнє, що призведе до зупинення процесу розвитку економіки;

2) з поглибленням управлінської орієнтації бухгалтерського обліку, він, знаходячись в діалектичному зв'язку з управлінням, вимагатиме розвитку останнього, що в свою чергу сприятиме розвитку економіки.

Будучи похідною по відношенню до управління, облік здійснює дуальний вплив на розвиток економіки: безпосередньо впливає на економічний прогрес, здійснює на нього опосередкований вплив, переломлюючись через інші відносини та інститути. В цілому ж облік через управління двояко впливає на економічне життя і може бути або засобом економічного прогресу, вносячи до господарського життя організованість, або навпаки гальмувати його.

На сучасному етапі господарювання повинна змінитися концепція обліку, що обумовлено зміною основних вимог до управління. Це визначають дві обставини:

1) внаслідок ускладнення технології виробництва і збільшення як вартості активів так і їх якісної зміни виникає потреба в такій організації управління, яка б гарантувала контроль за відповідальним відношенням кожного працівника;

2) впровадження комп'ютерних технологій дає змогу оперативного надання інформації для прийняття управлінських рішень.

Систему управління підприємством бухгалтерський облік забезпечує невичерпним, так званим, завжди актуальним ресурсом – інформацією. Остання є одночасно вхідним, перехідним і вихідним елементом управлінського процесу

та у розрізі кожної з його функцій проходить певну обробку і застосування. Всі елементи бухгалтерського обліку є взаємопов'язаними. Дотримання облікових принципів при формуванні даних частково забезпечує виконання вимог, які ставляться до інформації обліку. Внаслідок цього досягається виконання бухгалтерським обліком визначених для нього функцій. Відповідно він у системі управління сприяє вирішенню основних завдань діяльності господарюючого суб'єкта. Циклічно взаємозалежний зв'язок простежується між основними функціями системи управління підприємством – заплановані управлінські рішення реалізуються через процес організації. Каталізуючим елементом останнього є трудовий потенціал, підвищення продуктивності праці якого можливе за рахунок мотиваційних дій.

З метою недопущення помилок важливе значення в управлінському процесі належить контролюючій функції, яка сприяє своєчасному внесенню коректив у систему управління підприємством. Взаємодія елементів бухгалтерського обліку та управлінських функцій підвищує ефективність і результативність системи управління економічного суб'єкта загалом. Відповідно прийняті управлінські рішення покращують фінансовий стан, поточне функціонування і мобілізують перспективи стратегічного розвитку суб'єкта господарювання.

Процес зміни економічної системи в Україні потребує переосмислення теоретичних і методичних підходів до управління підприємством, а оскільки бухгалтерський облік є джерелом інформації для управлінського персоналу то необхідним є поглиблення управлінської орієнтації бухгалтерського обліку. Тобто необхідне підвищення інформативності бухгалтерського обліку і забезпечення інформаційних потреб управління. Одним з напрямів посилення управлінської спрямованості бухгалтерського обліку є розуміння ролі і значення останнього при прийнятті управлінських рішень.

1.2. Парадигма організації бухгалтерського обліку: генезис наукових підходів

У науковій літературі організація бухгалтерського обліку як галузь наукового знання є предметом осмислення з середини ХХ століття. Враховуючи такий незначний термін, дотепер залишається багато недосліджених та невирішених питань різного ступеня складності, що пояснює наявність діаметрально протилежних підходів та теоретичних положень щодо її сутності та методології. Питання визначення наукового статусу організації бухгалтерського обліку все ще залишається дискусійним. Вона як наука знаходиться на стадії поступового пізнання об'єкту, перегляду та уточнення уявлень щодо її предмету та методології в рамках існуючих концепцій.

В класичному варіанті, дослідження організації бухгалтерського обліку спрямовується перш за все на систему бухгалтерського обліку підприємства у рамках предмету бухгалтерського обліку. Її вважають допоміжною дисципліною до науки бухгалтерський облік. Відповідно – змушують легітимізувати своє існування спільними з науковими предметом бухгалтерського обліку завданнями. Проте предмет організації бухгалтерського обліку не збігається з проблемами та завданнями бухгалтерського обліку. Саме фундаментальні відмінності наукового знання про організацію бухгалтерського обліку від питань, що вирішуються бухгалтерським обліком, формують її дискурсивне поле [52, с. 34].

Існування широкого спектру думок стосовно стану та перспектив розвитку організації бухгалтерського обліку свідчить про необхідність продовження пошуку нових пізнавальних перспектив. Головним у цих дослідженнях є ефективне вирішення широкого кола питань стосовно не тільки ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та надання користувачам інформації, але й передумов впорядкування та удосконалення національної облікової системи з урахуванням об'єктивних факторів, що визначають її особливості, та загальних основ економічної діяльності суб'єктів

господарювання.

Насамперед, необхідно переглянути теоретичні основи організації бухгалтерського обліку, які є підґрунтям для розробки комплексу заходів, спрямованих на її удосконалення та розвиток в Україні. Пізнання організації бухгалтерського обліку на сучасному етапі відбувається на теоретичному рівні, що характеризується різноплановим трактуванням категорій, понять, суджень, теорій, принципів, узагальнень та наукових висновків, що відображають стан системи бухгалтерського обліку, її властивості, відносини та взаємозв'язки елементів, які осмислюються на основі емпіричних даних. Головною метою теоретичного пізнання організації бухгалтерського виступає пояснення і інтерпретація емпіричних даних про економічну діяльність підприємства, що відображається в бухгалтерському обліку. Проте, теоретичний рівень пізнання не завжди дозволяє врахувати різні методологічні підходи, вимоги та завдання, що ставляться до організації бухгалтерського обліку широким колом суб'єктів організації та користувачів облікової інформації для забезпечення тактичного та стратегічного управління економічною діяльністю як окремого суб'єкту господарювання, так й галузей, держави та економічних об'єднань держав [6, с. 12].

Розвиток наукового знання про організацію бухгалтерського обліку в реальних умовах господарювання в сучасному економічному середовищі вимагає переходу на наступний рівень наукового знання – метатеоретичний, що є сукупністю вихідних ідей і методологічних засад, що обумовлюють побудову, розвиток і обґрунтування теоретичного знання про організацію бухгалтерського обліку. На метатеоретичному рівні об'єкт дослідження набуває нового значення та сутності, що дозволяє більш широко вирішити питання організації бухгалтерського обліку. Особливість цього рівня пізнання вимагає формування «парадигми», «науково-дослідницької програми». Під парадигмою за визначенням Т. Куна розуміються «визнані всіма наукові досягнення, які впродовж певного часу дають науковому товариству модель постановки проблем та їх вирішення» [26, с. 11].

Парадигма наукового знання про організацію бухгалтерського обліку означає наявність спільного бачення, що поділяється членами наукової спільноти у сфері бухгалтерського обліку, загально визнаної методологічної моделі пізнання. Слід підкреслити, що парадигмальна модель застосовується не лише до методології дослідження, але й методології емпіричного втілення наукового знання. Інакше кажучи, парадигма організації бухгалтерського обліку – це концептуально визначена модель методології діяльності щодо організації бухгалтерського обліку. Її складовими є концепція, мета, метод, інструментарій дій, кожен з яких потребує осмислення, постулює розробки та є предметом даного дослідження. Проте парадигмальний підхід не став системною методологією дослідження організації бухгалтерського обліку. Тому важливо визначити сучасну парадигму організації бухгалтерського обліку з урахуванням змін у суспільстві та орієнтацією на науково обґрунтоване забезпечення її розвитку в сучасних умовах [45, с. 94].

Головне призначення організації бухгалтерського обліку як галузі наукового знання полягає у тому, щоб на підґрунті теоретичного пізнання і усвідомлення різноманітних процесів, які відбуваються у обліковій системі під впливом різноманітних факторів та явищ, бути науковим орієнтиром для практики її впорядкування та удосконалення. Це дозволяє окреслити коло питань, що вивчаються організацією бухгалтерського обліку, яке умовно можна поділити на три групи:

До першої групи належать питання, пов'язані із визначенням наукового статусу організації бухгалтерського обліку. Це питання сутності організації бухгалтерського обліку, її значення, місця в структурі наукового знання, відмінності від інших наук, що вивчають спільний з організацією бухгалтерського обліку об'єкт.

До другої групи належать питання, що виникають у межах організації бухгалтерського обліку як галузі наукового знання. Вони пов'язані з аналізом онтологічних засад організації бухгалтерського обліку, її структури та методологічних засад.

Третя група об'єднує питання, що стосуються осмислення взаємовпливу наукового знання та практичної діяльності щодо впорядкування національної системи бухгалтерського обліку [40, с. 53].

Така інтегративність наукового знання, що виробляє організація бухгалтерського обліку, має прояв у її спрямованості на розвиток як науки та на узагальнення досліджень процесів, які відбуваються у національній системі бухгалтерського обліку на практиці. Іншими словами, теоретичний фундамент організації бухгалтерського обліку забезпечує можливість наукового осмислення та вирішення проблем, характерних для облікової системи України у сучасних умовах.

Зазначене групування питань, які вивчає організація бухгалтерського обліку є своєрідним орієнтиром, який визначає послідовність її вивчення. Першу групу питань, які охоплює організація бухгалтерського обліку як наука, складають питання визначення її наукового статусу. Свірко С. В. визначає її як «складову науки про бухгалтерський облік» [50, с. 270]. Бондаренко Н. М. – «одним з найвідповідальніших етапів створення підприємства» [6, с. 10]. Томашевська І. Л. називає «необхідною та обов'язковою передумовою ведення бухгалтерського обліку» [55, с. 32].

У 20-х р.р. ХХ століття Даниленко Я. вважав організацію рахівництва наукою: «Організацію рахівництва ми визначаємо як науку, що вивчає методи дослідження всіх факторів, які впливають на ведення облікових записів, і встановлює загальні принципи побудови і впровадження в життя такого плану робіт по веденню обліку, при якому задачі, що стоять перед обліком, вирішувались би швидко (проблема ажуру) і з мінімальними витратами (проблема оптимуму)» [13, с. 88]. Наукову обґрунтованість організації бухгалтерського обліку підкреслюють Безруких П. С. [2, с. 12] та Сльозко Т. М. [52, с. 12-13].

Організація бухгалтерського обліку відповідає ознакам науки. Так, наукові знання про організацію бухгалтерського обліку забезпечують можливість збирати, узагальнювати, пояснювати, планувати та передбачати

об'єктивні процеси, що відбуваються в економічній діяльності окремих суб'єктів господарювання, та які знаходять відображення у бухгалтерському обліку та звітності. На цій основі можуть бути створені нові техніки та технології організації та ведення бухгалтерського обліку, а також вдосконалені та створені умови для ведення бухгалтерського обліку через нормативно-правове регулювання з боку держави з урахуванням тенденцій розвитку глобального середовища [16, с. 31].

Крім того, для вивчення, пояснення, впорядкування, удосконалення, передбачення тенденцій розвитку існують спеціальні суб'єкти, метою діяльності яких є формування та реалізація політики у сфері бухгалтерського обліку на рівні окремого підприємства, країни в цілому та на рівні міждержавних відносин. Важливим аргументом на користь наукового статусу організації бухгалтерського обліку є визначеність у питанні суб'єктів науки, якими є люди, що мають наукові знання, можуть їх передавати та здійснювати наукову діяльність.

На перший погляд, огляд спеціальної літератури з організації бухгалтерського обліку дозволяє дійти такого висновку. На відміну від бухгалтерського обліку, вітчизняна література, що вивчає його організацію, не має в наявності наукового знання, яке склалося в систему узагальнень і належно сформульованих теоретичних уявлень – теорію організації бухгалтерського обліку, яка є найвищим ступенем узагальнення і систематизації знань. Проте це не означає, що наукове знання про організацію бухгалтерського обліку відсутнє. Основні поняття, пов'язані з визначенням, об'єктом, предметом, методами та суб'єктами організації бухгалтерського обліку піддавалися аналізу у працях науковців, коли автори змушені були звертатися до питань впорядкування та ведення бухгалтерського обліку.

На користь твердження про науковий статус організації бухгалтерського обліку є притаманність їй специфічних наукових ознак. Отже, організація бухгалтерського обліку задовільняє критерії науковості (рис. 1.2).

Критеріями науковості організації бухгалтерського обліку, виступають

[40, с. 43]:

1. Системність. Знання про національну систему бухгалтерського обліку, що виробляються організацією бухгалтерського обліку мають системний характер із визначенням теоретичних положень, принципів, концепцій, побудовою узагальнених моделей та розробок. Національна система бухгалтерського обліку розглядається як сукупність елементів із наявністю ознак, які характеризують її як систему.

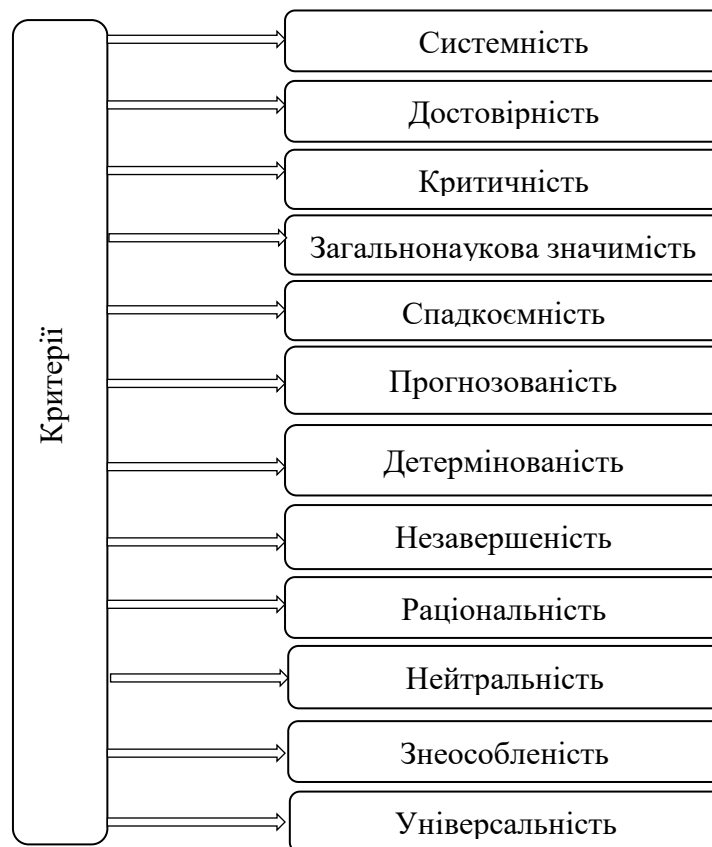

Рис. 1.2. Критерії науковості організації бухгалтерського обліку

Джерело: побудовано автором

2. Достовірність. Знання про організацію бухгалтерського обліку є повними, достовірними, неупередженими, отриманими на основі практичних даних та перевіряються на практиці.

3. Критичність. Організація обліку як наука забезпечує можливість визначити та удосконалювати структуру національної системи бухгалтерського обліку на основі критичного осмислення моделей облікових систем різних країн, наукових теорій та концепцій, перегляду основоположних теоретичних

засад.

4. Загальнонаукова значимість. Пізнання організації бухгалтерського обліку відбувається із побудовою, розвитком та обґрунтуванням наукового знання на теоретичному рівні, осмислюється багатьма ученими та знаходиться на етапі формування парадигми.

5. Спадкоємність. Знання про організацію бухгалтерського обліку виробляється через накопичення наукової спадщини попередників, що забезпечує поступальний розвиток її теоретичних основ.

6. Прогнозованість. Знання, що виробляються організацією бухгалтерського обліку, дають можливість передбачати її розвиток із визначенням мети, програми, стратегії тощо.

7. Детермінованість. Пізнання організації бухгалтерського обліку відбувається через наукове осмислення із визначенням причин та тенденцій.

8. Незавершеність. Відбувається постійне поступове накопичення наукового знання про організацію бухгалтерського, проте воно не носить абсолютний характер.

9. Раціональність. Наукове знання про організацію бухгалтерського обліку виробляється на базі раціональних процедур і законів логіки.

10. Нейтральність. Наукове знання про організацію бухгалтерського обліку є нейтральним з точки зору моралі та етики.

11. Знеособленість. На вироблення наукового знання про організацію бухгалтерського обліку не впливають особисті якості науковців як суб'єктів науки.

12. Універсальність. Наукові знання про організацію бухгалтерського обліку мають практичну спрямованість, є об'єктивними, системними, достовірними та правдивими.

Твердження, що організація бухгалтерського обліку є наукою дозволяє визначити процеси, які вона охоплює:

1. Формування наукового знання про організацію бухгалтерського обліку, яке відбувається через цілеспрямовану, системну, спеціально організовану

науково-дослідну роботу науковців як суб'єктів науки.

2. Передавання наукового знання про організацію бухгалтерського обліку, яке виникає внаслідок досліджень вчених та обміну отриманими результатами – наукових знань про організацію бухгалтерського обліку. Цей обмін має формальний та неформальний вигляд. Формально наукові знання презентуються у вигляді наукових монографій, матеріалів наукових та науково-практичних конференцій, форумів, симпозіумів, наукових звітів, дисертацій тощо. Неформально наукові знання про організацію бухгалтерського обліку реалізуються через листування, бесіди, електронні журнали, електронну пошту, інші сучасні засоби комунікації та обміну інформацією.

3. Відтворення наукового знання про організацію бухгалтерського обліку, що полягає у підготовці спеціалістів, до складу компетенцій та кваліфікацій яких входять знання та навички щодо організації бухгалтерського обліку. Для того щоб визначатися стосовно наукового статусу організації бухгалтерського обліку важливим є вирішення питання її включення до загальної системи наукового знання [58, с. 244].

Організація бухгалтерського обліку як наука вбирає в себе якості головних галузей наукового знання – суспільних, природничих наук та наук про мислення. Основні риси організації бухгалтерського обліку як науки полягають у такому. По-перше, організація бухгалтерського обліку є суспільною наукою, що має прикладний характер. Вона покликана обслуговувати потреби щодо ведення бухгалтерського обліку та складання звітності, забезпечувати регулювання бухгалтерського обліку. По-друге, організація бухгалтерського обліку має властивості природничих наук, оскільки включає конкретні знання, які викладені у нормативно-правових документах. Тим самим вона поєднує теоретичну і прикладну спрямованість. По-третє, організація бухгалтерського обліку втілює позитивні якості наук про мислення у тому сенсі, що вона досліджує питання, пов'язані зі спроможністю відображати об'єктивну реальність у процесі ведення бухгалтерського обліку та складання звітності [6, с. 12].

Теоретичні основи організації бухгалтерського обліку формувалися на стику різних галузей знань. За своїм змістом вона тісно пов'язана з бухгалтерським обліком. Її виокремлення було обумовлено необхідністю застосування до бухгалтерського обліку підходів, методів та технологій, запозичених у соціальних та економічних наук, застосування технологій принципово відмінних від суто облікових. Необхідність впорядкування бухгалтерського обліку викликало доцільність використання підходів та методів, що застосовуються науками, які вивчають господарську діяльність суб'єктів господарювання (економічним аналізом, аудитом, економікою підприємств, менеджментом, контролінгом, управлінням персоналом, правом, політологією тощо). У результаті, маючи спільні принципи та технології з бухгалтерським обліком, економічними та соціологічними науками, організація бухгалтерського обліку характеризується певними відмінностями теоретичного підґрунтя [51, с. 72].

За наявності спільного із бухгалтерським обліком, економічними та суспільними науками об'єкту, вона має відмінний особливий предмет, що обумовлює її самостійний науковий статус. Організація бухгалтерського обліку вивчає систему бухгалтерського обліку з часу здійснення господарської операції, закінчуючи нормативно-правовим регулюванням. Вона є прикордонною дисципліною, яка сформувалася на перетині облікових дисциплін з науками про управління для виконання головної мети впорядкування та удосконалення національної системи бухгалтерського обліку.

Підсумовуючи питання щодо теоретичних основ організації бухгалтерського обліку слід зазначити, що наукове знання про неї знаходиться на етапі формування парадигми. Сучасний стан національної системи бухгалтерського обліку в Україні характеризується як трансформаційний. Важливою функцією науки є адекватне реагування на економіко-політичні виклики у відповідній парадигмі організації бухгалтерського обліку. Тому її наукове осмислення вимагає подальшої роботи щодо побудови теоретичної моделі, що має базуватися на наявному науковому фундаменті, сформованому

економічними науками, багатовіковому практичному досвіді господарювання та враховувати різноманітні зміни, що відбуваються у політичній, економічній, соціальній сферах.

1.3. Організація бухгалтерського обліку в контексті сучасного розвитку цифрової економіки

Поширюючи свій вплив абсолютно на всі сфери розвиток цифрової економіки в усьому світі та Україні відбувається стрімкими темпами. Впливу цифровізації зазнає і бухгалтерський облік. Сьогодні облік зазнає змін завдяки інноваційним процесам створення інформації, зберігання та її передачі, але, слід зауважити, що діюча методологія ведення бухгалтерського обліку в Україні не повністю відповідає сучасним реаліям, що в свою чергу провокує виникнення низки проблем з впровадженням цифрових рішень.

Цифровізація в останні декілька років у всьому світі стає трендом розвитку економіки. Причиною цього є проблема єдності інформаційного простору, вона обґрунтована необхідністю прийняття адекватних і повноцінних управлінських рішень. Внутрішній зміст і функціонал існуючих систем обліку фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання у сучасних умовах має бути переосмислений. Метою цього є підвищення якості наданої інформації. Такий процес базується на впровадженні та використанні єдиної цифрової облікової платформи [42].

Окремі автори наголошують: «...цифровий облік не має стандартного визначення, а лише посилається на зміни в бухгалтерському обліку внаслідок застосування обчислювальних та мережевих технологій» [1, с. 20]. Погоджуємося з думкою, що «...найважливішими завданнями сучасної практики обліку, аналізу та управління є вироблення і виконання рішень, спрямованих на досягнення фінансово-економічної стійкості та ефективності функціонування підприємства» [47, с. 197].

Тому, в умовах цифровізації бізнес-процесів, впровадження та розвитку

нових концепцій ведення бізнесу зазнають змін існуючі підходи до методології бухгалтерського обліку, значно збільшується необхідність створення нової концепції бухгалтерського обліку у цифровій економіці.

Цифрова економіка розширює можливості бухгалтера на сьогоднішній день, формує сучасні інноваційні підходи до інтегрування різних видів обліку, підвищує оперативність та якість обліку, забезпечує фахівців необхідними професійними компетенціями, дозволяє розробляти теоретичні, методичні та прикладні аспекти розвитку бухгалтерського обліку. Сучасні вимоги роботодавців, що виникають у процесі розвитку бізнесу, показують необхідність впровадження нових освітніх програм у ЗВО та професійних стандартів, підвищення кваліфікації бухгалтерів, постійного використання у практичній діяльності сучасних досягнень цифрової економіки, впровадження новітніх інформаційних технологій та результатів науково-технічного прогресу. Завдячуючи цифровізації розроблені спеціальні стандарти для ведення бухгалтерського обліку та звітності. Також вона сприяє появі абсолютно нових можливостей для бухгалтерського обліку, у них збиратимуться дані, що визначають стан внутрішніх соціально-економічних процесів на підприємствах [54].

Розвиток цифрової економіки значно впливає на різні сфери людської життєдіяльності, а також на бухгалтерський облік в цілому. Оновлення форми ведення бухгалтерського обліку дасть змогу зберегти актуальність системи та значно підвищить конкурентоспроможність на пару з іншими цифровими інформаційними системами. Облікові процеси підлягають змінам, які пов'язані з інноваційними технологіями для передачі та зберігання бухгалтерської інформації.

Під цифровізацією бухгалтерського обліку слід розуміти модернізацію ведення господарської діяльності підприємств, оскільки саме цей процес стає можливістю опрацювати великий обсяг інформації, завдяки використанню людського інтелекту [1; 5; 9; 23].

Цифровізація бухгалтерського обліку сприяє тому, що будь-яка частина

господарської діяльності підприємства вноситься до реєстру (бази даних) у вигляді усіх реквізитів, серед яких фігурують реквізити рахунків, дебету та кредиту. Зважаючи на те, що вони записані двійковим кодом, можливо використовувати більш як два рахунки. У міру зростання кількості реквізитів, наприклад, аналітичних рахунків, управлінської та іншої інформації, рахунків бухгалтерського обліку, весь інформаційний масив зручніше узагальнювати, систематизувати та формувати для застосування у вигляді, відмінному від того, що досягається при ручному внесенні даних [39, с. 74].

Цифрова економіка в бухгалтерському обліку має низку переваг. Проте, водночас існують і недоліки, які відображені у таблиці (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Переваги та недоліки використання засобів цифровізації у бухгалтерському обліку

Переваги	Недоліки
можливість дистанційної роботи	необхідність постійного підвищення кваліфікації бухгалтерів
автоматизація процесів ведення бухгалтерського обліку	заміна капітальних витрат на операційні
зростання рівня продуктивності	зміна організації бухгалтерського обліку під форму власності компанії
застосування удосконалених інформаційних технологій	
скорочення документообігу	
зниження собівартості виробництва	

Джерело: узагальнено на основі [5; 7; 21]

Тому, бухгалтерський облік, як узагальнена цифрова система, з впровадженням, модернізацією і застосуванням комп'ютерної техніки, отримав новий «потужний крок» у своєму розвитку, а саме в напрямку цифровізації.

Стрімкий розвиток цифрових технологій спричинив виникнення, розширення та застосування різноманітних інформаційних видів діяльності. Науковці в галузі бухгалтерського обліку для зниження трудомісткості облікового процесу, для підвищення оперативності, повноти та достовірності економічної інформації, які належать всім групам користувачів, працюють над формуванням нового інформаційно-технологічного сектору економіки, який дає можливість для бухгалтерів, а також додаткові професійні перспективи

розвитку.

Цифровізація сприяє зміні командних ролей в у бухгалтерських службах господарюючого суб'єкта. Результатом розвитку цифрових технологій повинна стати зміна самої організаційної структури та командних ролей бухгалтерської служби. Це відбудеться за рахунок впровадження нових технологій обробки первинних документів та інформації, посилення вимог до професійних навичок, скорочення штату та перегляду функціоналу, модернізації облікових процесів та облікової політики загалом [14, с. 98].

Для суб'єкта обліку в умовах цифровізації є декілька напрямів розвитку:

- збереження типової організаційної структури (команди) з новим розподілом ролей відповідно до цілей, які поставило підприємство при цифровізації;
- оптимізація організаційної структури з розпорощенням її функцій між іншими підрозділами компанії;
- створення нової команди із новими комплексними функціональними обов'язками;
- створення робочих груп до виконання певних завдань (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Напрямки розвитку цифровізації організаційної структури бухгалтерського обліку

Джерело: побудовано автором

У функціональних бухгалтерських підрозділах формування мінімальної обліково-інформаційної автоматизованої системи дасть змогу усунути командні ролі у бік координатора і організатора, тобто їх ролі об'єднуються. Отримаємо подальше укрупнення ролей та повне анулювання ролі виконавця, яка «перекладається» на цифрові системи. Важливим етапом цифровізації облікової інформації являється автоматизація збору, аналізу та обміну використання інформації в електронно-цифровій формі разом з створенням спільної інформаційної системи підприємств. Процеси впровадження цифрових інформаційних систем у компанії та їх інтеграція у загальну цифрову інформаційну систему галузі, країни та світового господарства загалом сприятимуть зростанню цінності для споживачів [54].

Впровадження єдиного електронного формату обміну даними бухгалтерської та фінансової звітності є стратегічним інструментарієм для гармонізації бухгалтерського обліку, це дасть змогу:

- підвищити прозорість та відкритість інформації за допомогою надання доступу до бази знань міжнародної спільноти користувачів;
- підвищити достовірність та єдиність показників бухгалтерської звітності за допомогою стандартизації, а також автоматизації процесів обробки та збору даних;
- усунути дублювання звітних даних, тим самим отримати можливість знизити витрати на підготовку звітності;
- здійснювати якісний, швидкий, змістовний аналіз фінансової інформації.

Неавтоматизовані системи бухгалтерського обліку реєструються та відображаються на паперових носіях під виглядом усіляких рахунків, звітів та облікових реєстрів. Даний варіант ведення обліку є застарілим та трудомістким, а процес роботи робить більш громіздким та тривалим. Варто зазначити, що аналогічні документи використовуються і в автоматизованій системі, але вони представлені в електронній формі [53, с. 85].

Активне впровадження в практику обліку електронного документообігу

передбачає цифровий формат усіх документів. Їх можна зберігати у хмарі, отримуючи доступ до даних через спеціальні веб-програми. Бухгалтер має можливість за короткий проміжок часу отримати необхідні результати, не вдаючись до ручних вибірок. Сьогодні у бухгалтерському обліку основним інструментом роботи з інформацією є персональний комп'ютер з активним використанням автоматизованих бухгалтерських систем. Бухгалтерські автоматизовані системи – це функціональне програмне забезпечення, призначене для виконання комп'ютерної обробки комплексів бухгалтерських завдань [7; 9; 22].

Низка позитивних змін очікувала бухгалтерський облік після впровадження цифрових технологій. Застосування інформаційних технологій дало можливість виконувати аналогічні між собою операції за єдиною схемою. Використання такої єдиної структури призвело до мінімізації випадкових помилок, які властиві при ручній обробці інформації. Ще однією перевагою впровадження цифрових технологій є поділ функцій, який дає можливість цифровим технологіям здійснювати процедури внутрішнього контролю, які при неавтоматизованій системі змушені виконувати різні фахівці. Однак, попри це, виникають потенційні можливості помилок, у зв'язку з тим, що автоматизовані системи більш не захищені від несанкціонованого доступу.

Цифровізація бухгалтерського обліку має можливість бути успішною за умови синергії нових концепцій обробки та передачі економічної інформації, а саме:

- обмін електронними даними – від первинних до звітних (EDI);
- бухгалтерський облік фінансово-господарської діяльності операцій у режимі реального часу (RTA);
- «хмарні технології» обчислення, що базуються на хмарах;
- розширені можливості опрацювання управлінської, фінансової, податкової звітності різних сфер бізнесу (XBRL);
- BigData – використання в математичних розрахунках для підвищення їх точності та швидкості, ефективності;

- штучний інтелект (AI) – новітня модернізація математичного моделювання за допомогою сучасних технологічних інновацій (оцінка запасів на складах за допомогою програмно керованих дронів);

- блокчейн-систематизація та ефективний контроль за інформацією [15, с. 77].

Потенціал мобільних, технологій аналізу даних, соціальних, хмарних технологій, Інтернету речей водночас здатні призвести до ефективних змін у бухгалтерському обліку, підвищити його корисність для процесів управління та ефективність.

Доцільно виділити три етапи цифровізації бухгалтерського:

1. Підготовчий етап.
2. Етап впровадження.
3. Етап застосування.

Детальніше описано етапи у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Етапи цифровізації сучасного бухгалтерського обліку

Етап	Характеристика
Підготовчий етап	Дає змогу встановити загальну мету і локальні завдання, а також оцінити розміри та обмеження з приводу впровадження, найперше, технологічні. Впровадження повинно коригувати структуру, інформаційних потоків між підрозділами, внутрішніх нормативів та регламентів обліку.
Етап впровадження	Передбачає одержання синергетичного ефекту від застосування організаційної структури, а також документообігу, раціоналізацію взаємодій в усій обліковій системі з уточненням регламентів та стандартів бухгалтерського обліку. При цьому збільшується прозорість, керованість, а також забезпечується оперативне коригування відхилень та елементів під час реалізації самого проєкту ІТ- модернізації.
Етап застосування	Описується поєднанням професійних аспектів бухгалтерського обліку та ІТ-інфраструктури, показує перспективи для вирішення проблем шахрайства, знецінення інформації про економічну реальність, задоволення інтересів певних користувачів у якісній інформації з приводу внутрішніх та зовнішніх процесів підприємства.

Джерело: сформовано автором на основі [53, с. 95]

Застосування технологічних ІТ-інновацій у методології бухгалтерського обліку змінює форму його організації, виводить систему інформаційного забезпечення на якісно новий рівень прозорості, безпеки, оперативності,

релевантності, підвищує рівень професійних компетенцій та відповідальності кадрів. Надзвичайно важливим є застосування ІТ-інновацій, які призначені для вдосконалення електронного документообігу.

Завдяки ІТ-модернізації облікових процедур вирішуються наступні завдання: збирання, групування та впорядкування інформаційних потоків; автоматичне формування звітів; скорочення інтервалу між отриманням інформації та занесенням її до бази даних; зниження ризиків появи помилок в обліку та у процесах прийняття управлінських рішень, що дозволяє компанії уникати спотворення інформації у бухгалтерському обліку; швидкий доступ та видача інформації; інтеграція всіх рівнів обліку на створення єдиної інформаційної бази; забезпечення ефективного оперативного контролю.

Науковці довели, що цифровізація дала змогу «...складати бухгалтерську (фінансову) звітність он-лайн, яка формується і публікується на офіційному сайті економічного суб'єкта в будь-який момент часу після реєстрації кожної господарської операції, при цьому статті фінансової звітності одночасно відіграють роль синтетичних рахунків бухгалтерського обліку» [18, с. 143]. Так, на думку Ю. Попівняк: «Цифрові перетворення звітності зачіпають усі етапи процесу – від її створення та подання до обробки показників. Причому, звітність в епоху цифрових трансформацій є розумною, інтерактивною та формується в режимі реального часу» [14, с. 101]. Тобто, цифровізація значно впливає на процес ведення і складання бухгалтерської (фінансової) звітності.

Цифрова економіка дала можливість складати бухгалтерську (фінансову) звітність онлайн, котра формується та публікується на офіційному сайті економічного суб'єкта у будь-який момент часу після документальної реєстрації усіх господарських операцій використовуючи метод подвійного запису безпосередньо у статтях звітності. При цьому статті фінансової звітності водночас відіграють роль синтетичних рахунків бухгалтерського обліку. Аналітична інформація про усі об'єкти обліку заводиться в систему окремо на спеціальних картках, які формуються до кожного об'єкта індивідуально під час ручної реєстрації господарської операції, які пов'язані із відповідними

об'єктами. Коли відбувається проведення операції з фінансової звітності, на моніторі автоматично з'являється необхідна аналітична картка, котру необхідно заповнити по кожному окремому об'єкту обліку, що бере участь в операції. Необхідний алгоритм аналітичного обліку вже реалізований в інформаційних системах задля зберігання, а також обробки інформації ERP (Enterprise Resource Planning), зокрема у німецькій програмі SAP (Systems Analysis and Program Development). Користувачі звітності на офіційному сайті компанії, що їх цікавить, в режимі онлайн завжди зможуть побачити актуальну бухгалтерську (фінансову) звітність, а також аналітичну інформацію до кожної звітної статті [18, с. 143].

Перехід бухгалтерського обліку на засади цифровізації зумовлює трансформацію методики усієї роботи. До прикладу у сучасній бухгалтерській науці є декілька пов'язаних елементів до методу бухгалтерського обліку:

- 1) документування та інвентаризація;
- 2) оцінка та калькулювання;
- 3) рахунки та подвійний запис;
- 4) балансове узагальнення та звітність.

Вдосконалюючи та адаптовуючи названі вище методи до нових інноваційних цифрових технологій слід звернути увагу, насамперед, на трансформації таких його елементів, як: рахунки, подвійний запис та балансове узагальнення. Якщо складати звітність онлайн за допомогою цифрових технологій буде відбуватись злиття методу рахунків та подвійного запису з методом балансового узагальнення, тому що реєстрація нової інформації, що черпається з первинних документів, буде відбуватись водночас зі складанням фінансової звітності. Формування звітності таким способом дасть змогу зберегти такі пов'язані між собою елементи методу бухгалтерського обліку: документування та інвентаризація; оцінка та калькулювання; одночасна реєстрація та узагальнення інформації у бухгалтерській (фінансовій) звітності.

Діджиталізація системи бухгалтерського обліку та її інтеграція в інформаційну систему підприємства є необхідною передумовою підвищення

ефективності діяльності, забезпечення оптимізації бізнес-процесів, зростання мобільності й підвищення якості прийняття управлінських рішень. Цифрові технології (штучний інтелект, хмарні технології, blockchain-технології, Big Data тощо) є пріоритетом у розвитку бухгалтерського обліку, спроможним перевести його на якісно новий рівень функціонування, комунікації зі стейкхолдерами й прийняття управлінських рішень. Основними перевагами впровадження інноваційних інформаційних продуктів є оптимізація виробничого процесу, забезпечення мобільності в роботі з обліковою інформацією в режимі реального часу, транспарентність операцій, зростання рівня довіри з боку стейкхолдерів, економія часу та уникнення помилок.

На сучасному етапі розвитку впровадження інноваційних програмних продуктів у систему бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах ускладнено рядом факторів, таких, як відсутність належної нормативної бази, високі вимоги до технічного та кадрового забезпечення підприємств.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ТОВ «СВД-3» В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «СВД-3» розташоване за адресою:

Україна, 03191, місто Київ, вул. Ломоносова, буд. 60/5, кв. 21.

Керівник товариства – Макеев Дмитро Валерійович. Статутний капітал ТОВ становить 82 852 грн. Займається такими видами діяльності:

- 68.20 надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна;
- 69.20 діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування;
- 70.22 консультування з питань комерційної діяльності й керування;
- 46.90 неспеціалізована оптова торгівля;
- 52.10 складське господарство.

Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «СВД-3» відображені в додатках А, Б, В. Оборотні та необоротні активи, якими володіє підприємство впродовж останніх трьох років подано у таблиці 2.1.

Проведений аналіз дав змогу зробити такі висновки: вартість майна та джерел його утворення підвищилась в 2020 році на 4518,9 тис. грн. (18,8%) і в 2021 році – на 25568,4 тис. грн. (89,54%) за рахунок зниження вартості необоротних активів на 252,4 тис. грн. (8,73%) в 2020 році і зростання на 1332,2 тис. грн. (50,48%) 2020 році (майже на цю ж суму змінюється і залишкова вартість основних засобів, як основної частини необоротних активів). Вартість оборотних активів підвищилась на 4771,3 тис. грн. (22,57%) в 2020 році (на це вплинули зменшення запасів – на 1656,6 тис. грн., зростання дебіторської

заборгованості на 6349,4 тис. грн., зниження витрат майбутніх періодів на 186 тис. грн. і підвищення найліквідніших активів – грошових коштів на 264,5 тис. грн.).

Таблиця 2.1

Динаміка вартості майна ТОВ «СВД-3» за 2019-2021 рр.

Показник	Рік			Відхилення 2020 до 2019		Відхилення 2021 до 2020	
	2019	2020	2021	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Сума майна і джерел його утворення, тис. грн., в т.ч.	24035,5	28554,4	54122,8	4518,9	25568,4	18,8	89,54
- необоротні активи, з них	2891,4	2639	3971,2	-252,4	1332,2	-8,73	50,48
основні засоби	2870,5	2622,1	3249,8	-248,4	627,7	-8,65	23,94
оборотні активи, з них:	21144,1	25915,4	50151,6	4771,3	24236,2	22,57	93,52
- запаси	7173,1	5516,5	9247,8	-1656,6	3731,3	-23,09	67,64
- дебіторська заборгованість	13754	20103,4	40474,3	6349,4	20370,9	46,16	101,33
- грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	31	295,5	429	264,5	133,5	853,23	45,18
- витрати майбутніх періодів	186	-	-	-186	-	-100	-
власний капітал	14962,4	18779,4	44679,8	3817	25900,4	25,51	137,92
зобов'язання, з них	9073,1	9775	9443	701,9	-332	7,74	-3,4
- поточні зобов'язання та забезпечення	9073,1	9775	9443	701,9	-332	7,74	-3,4

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності

Разом із тим, оборотні активи підвищились на 24236,2 тис. грн. (93,52%) в 2021 році (на це вплинули – зростання запасів – на 3731,3 тис. грн., дебіторської заборгованості на 20370,9 тис. грн., грошових коштів на 133,5 тис. грн.).

Проаналізувавши динаміку джерел формування майна, можна побачити підвищення суми власного капіталу на 3817 тис. грн. (25,51%) в 2020 році і зростання на 25900,4 тис. грн. в 2021 році, підвищення зобов'язань в 2020 році на 701,9 тис. грн. (7,74%) і в 2021 році їх зниження на 332 тис. грн. (3,4%) (зміна відбулась за лише рахунок змін поточних зобов'язань, довгострокові відсутні).

Проведемо аналіз фінансових результатів діяльності підприємства за останні три роки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Динаміка основних фінансових показників діяльності
ТОВ «СВД-3» за 2019-2021 рр.**

Показник	Рік			Відхилення 2020 до 2019		Відхилення 2021 до 2020	
	2019	2020	2021	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Чистий дохід від реалізації, тис. грн.	22914,9	29987,1	60171,4	7072,2	30184,3	30,86	100,66
Інші доходи, тис. грн.	-	-	262,8	-	262,8	-	-
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	10592,3	25849,9	32733,6	15257,6	6883,7	144,04	26,63
Інші операційні витрати, тис. грн.	4287,2	170,2	366,4	-4117	196,2	-96,03	115,28
Інші витрати, тис. грн.	-	150	1433,8	150	1283,8	-	855,87
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	8035,4	3817	25900,4	-4218,4	22083,4	-52,5	578,55

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності

З таблиці 2.2 можна констатувати зростання чистого доходу від реалізації (дохід без ПДВ) на 7072,2 тис. грн. (30,86%) в 2020 році і на 30184,3 тис. грн. (100,6%) в 2021 році; інші доходи мали місце лише в 2021 році, коли становили 262,8 тис. грн. При цьому спостерігаються зростання собівартості реалізованої продукції на 15257,6 тис. грн. та на 6883,7 тис. грн. в 2020-2021 рр., позитивні тенденції зменшення інших операційних витрат на 4117 тис. грн. або 96,03% в 2020 році і зростання на 196,2 тис. грн. або 115,28% в 2021 році, інші витрати збільшились на 150 тис. грн. в 2020 році і на 1283,8 тис. грн. або 855,87% в 2021 році. Отже, в 2019-2021 рр. спостерігається чистий прибуток, що хоча і знизився на 4218,4 тис. грн. або 52,5% в 2020 році, але зріс на 22083,4 тис. грн. або 578,55% в 2021 році.

Проаналізуємо чисельність працівників підприємства та їх продуктивність праці (рис. 2.1, рис. 2.2).

Чисельність підприємства достатньо невисока і складає 14 осіб в 2019 році, зменшується на 2 особи і зростає на 6 осіб в 2020 і 2021 роках. Продуктивність праці показує стабільну тенденцію зростання на 862,1 тис. грн. і 844 тис. грн. в 2020 і 2021 роках.

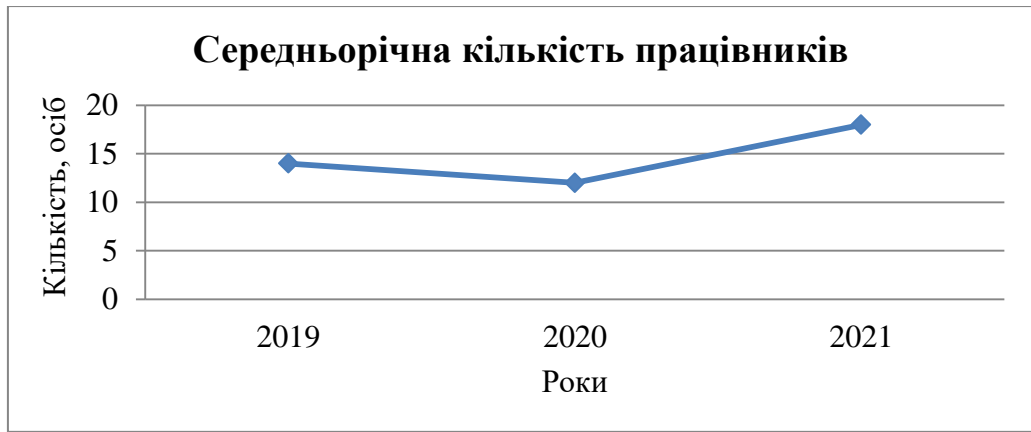

Рис. 2.1. Середньорічна кількість працівників ТОВ «СВД-33»

Джерело: побудовано автором

Отже, підприємство працює стабільно, про що свідчить динаміка прибутку, вартості майна, власного капіталу і зобов'язань, в 2020 році спостерігалось деяке зменшення прибутковості, але в 2021 році ситуація виправилась.

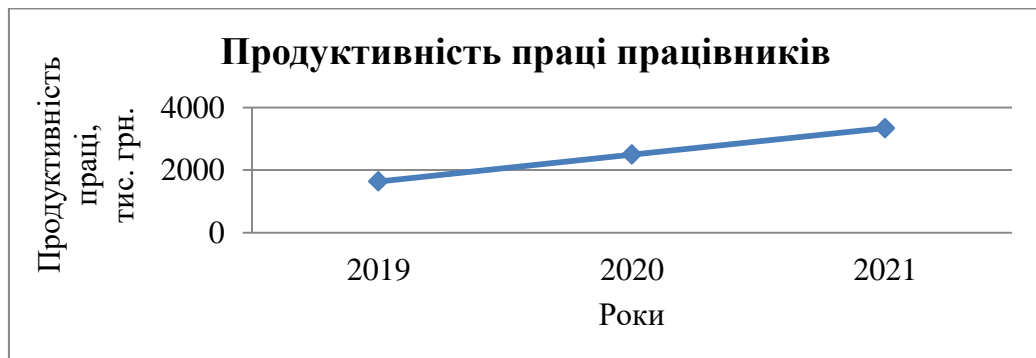

Рис. 2.2. Середньорічна продуктивність праці працівників ТОВ «СВД-33»

Джерело: побудовано автором

Показники ліквідності і фінансової стійкості наведено в таблиці 2.3.

Проведений аналіз ліквідності виявив наступне:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності, який показує, яка частина поточних зобов'язань може бути покрита за рахунок наявних грошових коштів і поточних фінансових інвестицій не відповідає нормативному значенню, хоча збільшується на 0,027 і 0,015 в 2020 і 2021 роках, що свідчить про недостатність абсолютно ліквідних активів для покриття поточних зобов'язань;
- коефіцієнт швидкої ліквідності, який характеризує, яку частку

поточних зобов'язань можна покрити за рахунок грошових коштів і дебіторської заборгованості вищий за нормативне значення, хоча можна констатувати, що сума дебіторської заборгованості є доволі значною, показник зростає на 0,57 і 2,24 відповідно;

Таблиця 2.3

**Показники ліквідності та фінансової стійкості
ТОВ «СВД-3» за 2019-2021 рр.**

Показник	Норматив	Роки			Відхилення, +/-	
		2019	2020	2021	2020 від 2019	2021 від 2020
Показники ліквідності						
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,25	0,003	0,03	0,045	0,027	0,015
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6- 0,7	1,52	2,09	4,33	0,57	2,24
3. Коефіцієнт поточної ліквідності	1-2	2,33	2,65	5,31	0,32	2,66
4. Коефіцієнт ліквідності матеріальних оборотних активів	>1	0,79	0,56	0,98	-0,23	0,42
5. Коефіцієнт ліквідності коштів у розрахунках	>1	1,52	2,06	4,29	0,54	2,23
Показники фінансової стійкості						
1. Коефіцієнт економічної незалежності	>0,5	0,62	0,66	0,83	0,04	0,17
2. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<0,5	0,38	0,34	0,17	-0,04	-0,17
3. Коефіцієнт фінансової залежності	<2	1,61	1,52	1,21	-0,09	-0,31
4. Коефіцієнт фінансування	>1	1,65	1,92	4,73	0,27	2,81
5. Коефіцієнт заборгованості	<1	0,61	0,52	0,21	-0,09	-0,31
6. Коефіцієнт маневреності	>0,5	0,81	0,86	0,91	0,05	0,05

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності

- коефіцієнт поточної ліквідності, який показує, яку частку поточних зобов'язань можна покрити за рахунок всього оборотного капіталу, значно вищий нормативного значення в 2019-2021 роках і зростає на 0,32 і 2,66 в 2020-2021 роках;

- коефіцієнт ліквідності матеріальних оборотних активів, який показує, яку частку поточних зобов'язань можна погасити за рахунок матеріальних запасів і інших оборотних активів, зменшився в 2020 році на 0,23 і в 2021 році зріс на 0,42 та не відповідає нормативу – більше 1;

- коефіцієнт ліквідності коштів у розрахунках відповідає нормативу – більше 1, тобто ситуацію з цього боку можна назвати оптимальною.

В цілому можна говорити, що підприємство має проблеми лише із терміною ліквідністю і нестачею грошових коштів для термінових платежів.

Коефіцієнт економічної незалежності (автономії, концентрації власного капіталу), який характеризує частку власного капіталу у загальній вартості майна достатній в 2019-2021 рр., і значно більший показника 0,5 та зростає на 0,04 і 0,17. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу, який характеризує ступінь участі позикового капіталу у формуванні активів, відповідно показує тенденцію зниження від 0,38 до 0,17 в 2021 році і оптимальне значення – менше 0,5 – також досягнуте. Коефіцієнт фінансової залежності, який характеризує ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, в 2021 році порівняно з 2019 роком зменшився з 1,61 до 1,21 та досягає оптимального значення коефіцієнта – менше 2. Коефіцієнт фінансування, який показує, яка частка діяльності підприємства фінансується за рахунок власного капіталу, в 2019-2021 роках значно вищий оптимального значення – більше 1.

Коефіцієнт заборгованості (співвідношення позикового і власного капіталу) показує, яка частина діяльності підприємства фінансується за рахунок власного капіталу, знижується в 2021 році порівняно з 2019 роком. При цьому зменшення показника в динаміці свідчить про зниження залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів. Коефіцієнт маневреності показує, яка частка власного капіталу вкладена у найбільш мобільні активи. Оптимальне значення показника – більше 0,5, що на підприємстві спостерігається, тобто підприємство може вільно маневрувати власними оборотними коштами.

Отже, більшість показників фінансової стійкості свідчать про фінансування підприємства в більшому ступені за рахунок власного капіталу, тобто структура фінансування задовільна.

Оцінка оборотності, ділової активності та рентабельності підприємства відображена в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

**Показники ділової активності та рентабельності
ТОВ «СВД-3» за 2019-2021 рр.**

Показник	Роки			Відхилення, +/-	
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020
Показники ділової активності					
1. Коефіцієнт оборотності активів	0,95	1,05	1,11	0,1	0,06
2. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,08	1,16	1,2	0,08	0,04
3. Коефіцієнт оборотності запасів	1,48	4,69	3,54	3,21	-1,15
4. Коефіцієнт оборотності дебіторської Заборгованості	1,67	1,49	1,49	-0,18	-
5. Коефіцієнт оборотності кредиторської Заборгованості	1,17	2,64	3,47	1,47	0,83
Показники рентабельності					
1. Рентабельність активів, %	33,43	13,37	47,85	-20,06	34,48
2. Рентабельність власного капіталу, %	53,7	20,33	57,97	-33,37	37,64
3. Валова рентабельність продаж, %	53,78	13,8	45,6	-39,98	31,8
4. Чиста рентабельність продаж, %	35,07	12,73	43,04	-22,34	30,31
5. Рентабельність продукції, %	75,86	14,77	79,12	-61,09	64,35

Джерело: сформовано автором на основі фінансової звітності

Так, на підприємстві в 2019-2021 рр. спостерігаються наступні зміни:

- на підприємстві спостерігається підвищення оборотності активів на 0,1 в 2020 році і на 0,06 в 2021 році, що є позитивною зміною, оскільки активи починають обертатись швидше;
- коефіцієнт оборотності оборотних засобів показує позитивну тенденцію змін, оскільки зростає в 2020 році на 0,08, а в 2021 році на 0,04 обороти;
- коефіцієнт оборотності запасів також збільшується на 3,21 і зменшується на 1,15 в 2020 і 2021 роках, що говорить про пришвидшення їх обертання в 2020 році;
- негативним також є зниження коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості в 2020 році на 0,18, який говорить про те, що вона повільніше погашається і таким чином, грошові кошти заморожуються;
- коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості має позитивну тенденцію до зростання у 2020 році на 1,47 та на 0,83 в 2021 році відповідно.

Таким чином, ділова активність підприємства покращується в 2020 році і 2021 році, але запаси і дебіторська заборгованість потребують особливої уваги.

Дослідивши динаміку показників рентабельності, можна говорити про їх зниження в 2020 році і значному зростанні в 2021 році, що пов'язано із відповідною динамікою валового і чистого прибутку, але в 2021 році ситуація найкраща.

Отже, в цілому ситуація на підприємстві стабільна, спостерігається збільшення майна, власного капіталу, зростають фінансові результати. Підприємство є ліквідним (окрім термінової ліквідності), фінансово стійким, рентабельним, спостерігається його достатня ділова активність.

2.2. Аналіз первинного, синтетичного та аналітичного обліку в ТОВ «СВД-3»

ТОВ «СВД-3» здійснює організацію бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996- XIV, діючих Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкцією про застосування плану рахунків.

Наказом про облікову політику визначено, що з урахуванням особливості своєї діяльності для реєстрації фактів господарського життя та відображення їх у обліку застосовується автоматизована система обробки облікових документів з використанням інформаційної системи. Ця форма обліку заснована на використанні принципу систематизації та накопичуванні даних первинних документів безпосередньо в регістрах аналітичного і синтетичного обліку. Основними регістрами цієї форми обліку є журнали, що ведуться по кредиту синтетичних рахунків (синтетичного обліку) і дебету кореспондуючих рахунків. Використовують також регістри аналітичного обліку: відомості, таблиці, книги і картки. Для подання інформації в ДПІ, органи статистики, соціального страхування тощо використовується програма М.Е.doc. Для оплати рахунків і належної організації безготівкових розрахунків використовується

програма «Клієнт-банк».

Організація роботи бухгалтерського відділу здійснюється керівництвом підприємства та передбачає визначення правил і обов'язків головного бухгалтера, підпорядкованих йому працівників бухгалтерії, визначає структуру бухгалтерського відділу, місце у системі управління та взаємодію з іншими підрозділами підприємства. Необхідність функціонування бухгалтерського відділу як окремого підрозділу підприємства з юридичного погляду обумовлена двома причинами. По-перше, без урахування, з реєстрації до офіційної ліквідації, підприємство немає права на існування. По-друге, бухгалтерський відділ є підрозділом, який має слідкувати за дотриманням чинного законодавства: господарського, податкового, трудового та ін., оскільки відображення у бухгалтерському обліку підлягають лише законні господарські операції.

Бухгалтерський відділ, очолюваний головним бухгалтером, є одним з провідних підрозділів структури управління підприємства, що забезпечує формування повної та достовірної інформації про результати діяльності та майновий стан підприємства, необхідної для прийняття ефективних рішень, контроль за використанням матеріальних, трудових, фінансових ресурсів та запобігання негативним явищам у господарській діяльності.

Організація бухгалтерського обліку для підприємства залежить від великої кількості чинників, як-от форма власності, організаційно-правове становище підприємства, обсяги діяльності, чисельність працівників. Керівник підприємства зобов'язаний створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити неухильне виконання всіма підрозділами законних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та подання первинних документів для бухгалтерського обліку.

Організація бухгалтерського обліку в ТОВ «СВД-3» багато в чому залежить від організації роботи бухгалтерського відділу. Чисельність працівників підприємства, у тому числі бухгалтерського відділу, затверджується відповідно до статуту підприємства або уповноваженого органу

управління. Кількість працівників бухгалтерії – 3 особи. Структура бухгалтерського відділу представлена на рисунку 2.3.

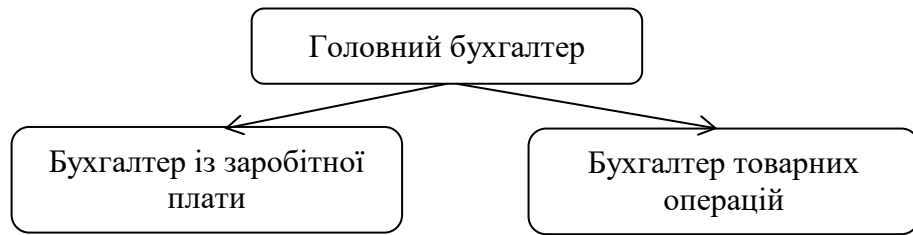

Рис. 2.3. Структура бухгалтерського відділу ТОВ «СВД-3»

Джерело: побудовано автором

Головний бухгалтер, відповідно до посадової інструкції, забезпечує дотримання встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, своєчасно складає та здає бухгалтерську звітність, організує контроль за відображенням усіх господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку, організує роботу бухгалтерського відділу, контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій. Вимагає від підрозділів, служб та співробітників забезпечити суворе дотримання порядку оформлення та надання первинних документів у бухгалтерію. Бухгалтер із заробітної плати, здійснює нарахування заробітної плати працівникам, контролює витрачання фонду оплати праці, веде на підставі відомостей про виплату заробітної плати працівникам підприємства, веде на підставі відомостей про виплату заробітної плати працівникам, контролює дотримання касової дисципліни, розрахунки з підзвітними особами. Бухгалтер товарних операцій здійснює приймання, перевірку, бухгалтерське вивчення звітів матеріально-відповідальних осіб, облік руху товарів, відображення результатів інвентаризації. Веде облік розрахунків із клієнтами, документуючи та відображаючи в інформації, підготовку рахунків-фактури для отримання товарів; коректно відображає у картотеці для покупців всі операції, пов'язані з рухом товарів та розрахунками; забезпечує достовірність даних про дебіторську та кредиторську заборгованість перед клієнтами; проводить банківські виписки у складській програмі з контрагентами; готує податкові накладні на

час надходження коштів на розрахунковий рахунок; веде облік необоротних активів, запасів, грошових коштів, розрахунків та іншого майна, власного капіталу та зобов'язань, доходів та витрат за формою бухгалтерського обліку, прийнятої на підприємстві відповідно до єдиних методологічних основ бухгалтерського обліку та з урахуванням особливостей підприємства та технології обробки даних.

В ТОВ «СВД-3» лінійна структура управління – керівництво здійснює один керівник, який приймає рішення з усіх питань, який відповідає за результати діяльності. З боку керівника розробляються основні цілі, контроль, організація та координація дій спеціалістів. Бухгалтерський облік на підприємстві централізований, тобто збирається вся маса документів та ведеться робота, пов'язана із синтетичним та аналітичним обліком господарських операцій.

Організація бухгалтерського обліку у ТОВ «СВД-3» є системою прийомів, заходів, що забезпечують його оптимальне функціонування та розвиток відповідно до цілей, завдань та призначення. Головний бухгалтер відповідає за правильність ведення бухгалтерського обліку, своєчасність перевірок, ревізій, достовірність бухгалтерської звітності.

Технологія обліку та обробки облікової інформації здійснюється за допомогою комп'ютерної техніки. ТОВ «СВД-3» є малим підприємством, знаходиться на спрощеній системі оподаткування і є платником єдиного податку 3 групи (платник ПДВ). Основні засади облікової політики підприємства визначені Наказом про облікову політику підприємства. На підприємстві використовується робочий план рахунків, який є додатком до Наказу про облікову політику. Його особливістю є використання 9 класу рахунків для обліку витрат (без використання 8 класу рахунків). Форма обліку для підприємства змішана: журнально-ордерна, з допомогою елементів автоматизації (М.Е.Дос і Microsoft Excel).

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: «Облікова політика – це сукупність принципів, методів та

процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності, тобто вибір підприємства певних та конкретних методів, форм та прийомів ведення бухгалтерського обліку, виходячи з чинних положень та особливостей діяльності підприємства» [17]. Законом встановлено правила організації, ведення бухгалтерського обліку та складання бухгалтерської звітності, а також можливість самостійно приймати рішення про встановлення облікової політики виходячи з особливостей своєї господарської діяльності, керуючись основними принципами бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

За принципом системності у ТОВ «СВД-3» постійно рік у рік застосовується обрана облікова політика. Послідовне виконання підприємством прийнятої облікової політики є одним із найважливіших завдань бухгалтерського обліку. Підвищення ефективності бухгалтерського обліку багато в чому залежить від оптимальної організації бухгалтерського відділу. У ході дослідження в організації роботи відділу було виявлено деякі недоліки, такі як: відсутність графіка документообігу; відсутність положень про оплату праці; у бухгалтерії три комп'ютери, що є дуже добре, але один із них застарілий і працює з перебоями, тож було б доцільно його переналаштувати, а краще купити новий.

Первинний облік на ТОВ «СВД-3» здійснюється на підставі первинних документів. Жодна господарська операція може бути відбита у бухгалтерському обліку без належного оформлення відповідного первинного документа. Це метод первинного спостереження за господарськими операціями та обов'язкова умова їхнього бухгалтерського відображення. Правильність показників обліку та звітності багато в чому залежить від своєчасності підготовки та якості документів. Первинні документи використовуються при аналізі господарської діяльності, для фінансового контролю та перевірки документації, що проводиться органами компетентних міністерств з метою перевірки законності операцій та дотримання фінансової дисципліни. У процесі оформлення первинних документів здійснюється контроль за дотриманням

платіжної, розрахункової та кредитної дисципліни, що дозволяє не допускати перевитрати матеріальних, фінансових та трудових ресурсів.

Первинні документи фіксують факти здійснення господарських операцій. Вони складаються при проведенні операцій, а якщо це неможливо, то одразу після її закінчення. Для юридичної доказовості первинні документи містять обов'язкові реквізити: назву форми документа, дату і місце складання, назву товариства, зміст, обсяг та одиницю виміру господарської операції, особистий підпис учасника операції чи відповідальної особи.

Касові операції у ТОВ «СВД-3» майже відсутні. Переважають безготівкові розрахунки. За допомогою переважно безготівкових розрахунків здійснюються операції щодо закупівель матеріалів, а також здійснюються операції щодо нарахувань на оплату праці. Кошти від реалізації продукції та послуг також надходять на розрахунковий рахунок. Розрахунки щодо придбання палива, виплати заробітної плати та деякі інші потребують касових операцій. Для обліку касових операцій застосовують наступні первинні документи: прибутковий і видатковий касові ордери, журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів, касову книгу, об'яву на внесення готівки, грошовий чек тощо, для безготівкових розрахунків – платіжне доручення, розрахунковий чек, виписку банку.

Для обліку основних засобів при проведенні інвентаризації складають Інвентаризаційний опис основних засобів. Для обліку виробничих запасів (палива) використовують наступні первинні документи: довіреність, журнал реєстрації довіреностей, прибуткову накладну, видаткову накладну, акт списання матеріалів, товарно-транспортну накладну, звіт про рух пального і мастила тощо.

Матеріали здійсненого обстеження дозволяють структурувати типові форми первинної облікової документації з обліку основних засобів відповідно до законодавчого базису, що використовуються на товаристві. Таким чином вирізняють наступні основні типові форми документації:

- ОЗ-1 «Акт прийому-передачі внутрішнього переміщення основних

засобів».

- ОЗ-2 «Акт прийому-передачі відремонтованих і модернізованих об'єктів».

- ОЗ-3 «Акт списання основних засобів».

- ОЗ-4 «Акт на списання автотранспортних засобів».

- ОЗ-5 «Акт про установку, пуск та демонтаж будівельних машин».

- ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів».

- ОЗ-7 «Опис інвентарних карток».

- ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів».

- ОЗ-9 «Інвентарний список основних засобів».

- ОЗ-10 «Опис інвентарних карток по обліку основних засобів».

- ОЗ-14,15, 16 «Акти нарахування амортизації основних засобів».

Використовуються також інші документи для первинного обліку основних засобів: видаткові накладні, касові та товарні чеки, розрахунки амортизації основних засобів тощо, які в свою чергу використовуються у бухгалтерському обліку. Для систематизації первинні документи з обліку основних засобів згруповані в таблицю 2.5 за двома критеріями: назвою господарських операцій з основними засобами та первинними документами, за допомогою яких проводяться певні операції з основними засобами.

На ТОВ «СВД-3» використовуються інвентарні картки, які відкриваються бухгалтерією на кожний об'єкт. При відкритті картки об'єкту основних засобів присвоюють інвентарний номер. Він закріплюється за об'єктом на протязі всього часу його перебування на підприємстві. При вибутті об'єкта його інвентарний номер анулюється. Для контролю за присвоєнням і списанням інвентарних номерів складається відомість реєстрації інвентарних номерів (Додаток Г). Для присвоєння інвентарного номера тій чи іншій групі об'єктів основних засобів відводиться серія номерів відповідно до кількості об'єктів і можливого надходженням їх у майбутньому. Усі картки складаються в одному примірнику. Для контролю за збереженням інвентарних карток їх реєструють в описі інвентарних карток (типова форма № ОЗ-7).

Таблиця 2.5

Первинні документи з обліку основних засобів

Назва господарської операції з основними засобами	Первинні документи, що відображають операцію з основними засобами
Придбання	Видаткові накладні, форма ОЗ-1, касовий та товарний чек
Безоплатне одержання	Видаткові накладні, форма ОЗ-1
Операційна оренда	Акт приймання передачі
Фінансова оренда	Форма ОЗ-1
Введення в експлуатацію	Форма ОЗ-1
Продаж	Форма ОЗ-1
Безоплатна передача	Форма ОЗ-1
Нарахування амортизації	Розрахунок амортизації ОЗ (для промислових підприємств) (форма ОЗ-14), розрахунок амортизації автотранспорту (форма ОЗ-16), Відомість нарахування амортизації основних засобів
Передача, установка будівельних машин та демонтаж	Акт про установку, пуск та демонтаж будівельних машин
Списання	Форма ОЗ-4, форма ОЗ-3
Модернізація, добудова, дообладнання та реконструкція	Форма ОЗ-2
Ремонт	Форма ОЗ-2

Джерело: сформовано автором на основі звітності підприємства

Так на ТОВ «СВД-3» обов'язковими реквізитами інвентарних карток є:

- назва об'єкта, інвентарний номер;
- назва-заводу виробника;
- первісна вартість;
- номер і дата акту приймання-передачі;
- коротка технічна характеристика.

На ТОВ «СВД-3» аналітичний облік основних засобів ведеться в інвентарних книгах. Інвентарна книга призначена для обліку основних засобів впродовж тривалого періоду (на декілька років). Записи в ній виконуються за класифікаційними групами (Додаток Д).

Таким чином, можна підсумувати, що на ТОВ «СВД-3» використовуються всі необхідні типові форми первинної документація. В результаті правильного документування всіх операцій стає можливим отримання своєчасної, повної та достовірної інформації про господарські процеси, що відбуваються на підприємстві і це має велике значення для

управління виробництвом.

Для синтетичного обліку основних засобів на ТОВ «СВД-3» використовуються рахунок 10 «Основні засоби». На ньому обліковуються основні засоби за первісною вартістю.

Рахунок 10 має субрахунки:

- 100 «Інвестиційна нерухомість»;
- 101 «Земельні ділянки»;
- 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель»;
- 103 «Будинки та споруди»;
- 104 «Машини та обладнання»;
- 105 «Транспортні засоби»;
- 106 «Інструменти, прилади та інвентар»;
- 107 «Тварини»;
- 108 «Багаторічні насадження, плодоносні рослини»;
- 109 «Інші основні засоби».

На рахунку 13 «Знос необоротних активів» відображаються дані про нарахування амортизації й індексацію зносу основних засобів.

Рахунок 13 має субрахунки:

- 131 «Знос основних засоби»;
- 132 «Знос інших необоротних матеріальних активів»;

На рахунку 15 «Капітальні інвестиції» здійснюється облік витрат на придбання або виготовлення (створення) основних засобів:

- 151 «Капітальне будівництво» (витрати на будівництво господарським або підрядним способом);
- 152 «Придбання (створення) основних засобів»;
- 155 «Формування основного стада».

Рахунок 83 «Амортизація» – потрібен для відображення нарахованої амортизації на підприємствах, що використовують рахунки 8 класу. Крім того, для обліку окремих господарських операцій з основними засобами можуть використовуватися рахунки:

- 14 «Довгострокові фінансові інвестиції»;
- 42 «Додатковий капітал»;
- 46 «Неоплачений капітал»;
- 74 «Інші доходи»;
- 97 «Інші витрати».

- При журнальній формі обліку синтетичний облік основних засобів здійснюється в журналі № 4 за кредитом рахунків 10, 11, 12, 13, 14,15,18,19, 35.

З метою забезпечення ефективного використання та контролю за станом основних засобів на ТОВ «СВД-3» здійснюється їх фінансовий облік. Виходячи з того, що до основних засобів відносяться матеріальні активи, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він триває більше одного року), основними завданнями бухгалтерського обліку основних засобів на ТОВ «СВД-3» є:

- документальне оформлення та відображення в облікових регістрах надходження основних засобів;
- обчислення та відображення в обліку суми амортизації основних засобів;
- визначення результатів ліквідації основних засобів;
- облік витрат на ремонт основних засобів;
- переоцінка та інвентаризація основних засобів.

Облік основних засобів на ТОВ «СВД-3» організований на всіх етапах їх руху (рис. 2.4). Облік надходження, експлуатації, передачі в ремонт, оренду, нарахування амортизації та списання основних засобів оформлюється відповідними первинними документами, що затверджено наказом Міністерства статистики України від 29.12.1995 № 352.

Всі існуючі етапи експлуатації основних засобів на ТОВ «СВД-3», що оформлені відповідними документами, підлягають відображенню у бухгалтерському обліку, де проводиться їх узагальнення в синтетичних регістрах. Для того, щоб показати рух основних засобів в бухгалтерському обліку використовують бухгалтерський запис. Даний запис відображається на рахунках бухгалтерського обліку господарських операцій у паперовому

журналі або в комп'ютерній базі даних про зміну стану об'єктів, що обліковуються.

Рис. 2.4. Схема організації обліку основних засобів на ТОВ «СВД-3»
Джерело: побудовано автором

У таблицях 2.6-2.10 представлено типові проведення, що використовуються для обліку основних засобів на ТОВ «СВД-3».

Таблиця 2.6

Придбання за плату основних засобів на ТОВ «СВД-3»

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Оприбуткування об'єкта основних засобів	15	631
2	Відображення податкового кредиту з ПДВ	641	631
3	Відображення послуг з монтажу	15	685
4	Введено об'єкт в експлуатацію	10,11	15

Джерело: сформовано автором на основі звітності підприємства

Як видно, в бухгалтерському обліку витрати на придбання, виготовлення, будівництво, реконструкцію, модернізацію та інше поліпшення основних засобів та витрати, пов'язані з видобутком корисних копалин, а також із придбанням (виготовленням) нематеріальних, не враховуються ускладі витрат, а підлягають амортизації. Балансова вартість основних засобів, придбаних за кошти в національній валюті, складається з їх основної вартості з урахуванням транспортних та страхових платежів, а також інших витрат, понесених у зв'язку з таким придбанням, без урахування сплаченого ПДВ (за умови, що платник податку на прибуток підприємств зареєстрований платником ПДВ).

Таблиця 2.7

**Типові проведення безкоштовно отриманих основних засобів
на ТОВ «СВД-3»**

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	На суму справедливої вартості збільшено додатковий капітал	10, 15	424
2	Відображено витрати з доставки	15	631
3	Введено об'єкт основних засобів в експлуатацію	10, 11	15
4	Нараховано амортизацію	23, 91, 92, 93, 94	13
5	На суму пропорційну амортизації визнано дохід від безоплатного отримана	424	745

Джерело: сформовано автором на основі звітності підприємства

На практиці виникають питання з обліку безоплатно отриманих основних засобів, оскільки безоплатно отримані основні засоби визнаються оподатковуваним доходом як за нормами положень (стандартів) бухгалтерського обліку, так і за нормами податкового законодавства.

Таблиця 2.8

**Типові проведення внесення основних засобів в статутний капітал
на ТОВ «СВД-3»**

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Отримано внесок в статутний капітал основних засобів	15	46
2	Зареєстровано внесок в статутний капітал	46	401
3	Введено об'єкт основних засобів в експлуатацію	10, 11	15

Джерело: сформовано автором на основі звітності підприємства

Зафіксовано, що при внесенні основних засобів до статутного капіталу підприємства відбувається передача прав власності на такі основні засоби в

обмін на корпоративні права, емітовані юридичною особою. Отримані таким чином основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первинною вартістю.

Таблиця 2.9

Типові проведення отримання основних засобів в обмін на подібний об'єкт на ТОВ «СВД-3»

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Передано об'єкт основних засобів та списано його залишкову вартість (в сумі не більше справедливої вартості)	377	10, 11
2	Списано суму зносу об'єкта основних засобів, який передається	13	10, 11
3	Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ виходячи з договірної вартості	377	641
4	Донараховано податкові зобов'язання з ПДВ – якщо мінімальна база з п. 188.1 ПКУ перевищує договірну	949	641
5	Списано на витрати суму перевищення залишкової вартості об'єкта основних засобів над його справедливою вартістю	977	10, 11
6	Оприбутковано отриманий об'єкт основних засобів за сумою справедливої вартості переданого	15	631
7	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631
8	Відображено залік зобов'язань	631	377
9	Введено об'єкт основних засобів в експлуатацію	10, 11	15

Джерело: сформовано автором на основі звітності підприємства

За структурою можна виокремити, що згідно з пунктом 12 НПСБО №7 первісна вартість об'єкта основних засобів, отриманого в обмін на подібний об'єкт, дорівнює залишковій вартості переданого об'єкта основних засобів. Якщо залишкова вартість переданого об'єкта перевищує його справедливу вартість, то первісною вартістю об'єкта основних засобів, отриманого в обмін на подібний об'єкт, є справедлива вартість переданого об'єкта з включенням різниці до витрат звітного періоду.

Амортизація на основні засоби нараховується починаючи з місяця, наступного за місяцем, в якому такі основні засоби стали доступні для використання. Амортизація на землю не нараховується. Амортизація решти об'єктів основних засобів розраховується прямолінійним методом з метою рівномірного зменшення їхньої первісної до ліквідаційної вартості протягом строку їх експлуатації за певними нормами.

Таблиця 2.10

Типові проведення ліквідації основних засобів на ТОВ «СВД-3»

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Списано залишкову вартість об'єкта основних засобів, що ліквідується	976	10, 11
2	Списано суму зносу об'єкта основних засобів, що ліквідується	13	10, 11
3	Відображено витрати на демонтаж об'єкта основних засобів, що ліквідується	976	685, 631, 66, 65
4	Оприбутковано запаси від демонтажу об'єкта основних засобів	20	746

Джерело: сформовано автором на основі звітності підприємства

Ліквідаційна вартість активу – це оціночна сума, яку підприємство отримало б у теперішній момент від продажу цього активу, за мінусом оціночних витрат на продаж, якби стан та строк експлуатації цього активу відповідав строку експлуатації та стану, які цей актив матиме наприкінці строку його експлуатації. Ліквідаційна вартість активів та строки їх експлуатації переглядаються та, за необхідності, коригуються станом на кінець кожного звітного періоду.

Фінансові результати від вибуття основних засобів включаються до звіту про сукупний дохід по мірі їх виникнення. На кожну звітну дату Товариство визначає, чи є ознаки можливого зменшення корисності активу або одиниці, що генерує грошові кошти (ОГГК), до складу якої входять відповідні активи. Якщо такі ознаки існують або якщо необхідно виконати щорічне тестування активу на зменшення корисності, підприємство оцінює суму очікуваного відшкодування активу чи ОГГК. Сума очікуваного відшкодування – це більша з наступних величин: справедливої вартості активу або підрозділу, що генерує грошові потоки, за вирахуванням витрат на продаж і вартості використання активу. Сума очікуваного відшкодування визначається для окремого активу, за винятком активів, які не генерують надходження грошових коштів, які, в основному, незалежні від надходжень, що генеруються іншими активами або групами активів. Якщо балансова вартість активу перевищує його суму очікуваного відшкодування, актив вважається таким, корисність якого зменшилася, і списується до вартості відшкодування.

Для обліку готової продукції та послуг використовують реєстри, щоденник надходження продукції, послуг тощо. Для обліку праці і її оплати використовують наступні первинні документи: особову картку, таблиць обліку використання робочого часу, обліковий лист праці і виконаних робіт тощо. При реалізації продукції та послуг первинними документами виступають: накладна; приймальні квитанції.

Отже, організація бухгалтерського обліку на ТОВ «СВД-3» ведеться відповідно до законодавства, Міжнародних Стандартів фінансової звітності та Податкового Кодексу України. Вся первинна документація присутня та не потребує виправлень.

2.3. Організація бухгалтерського обліку: інформатизація та комп'ютеризація у ТОВ «СВД-3»

Стан та перспективи розвитку організації бухгалтерського обліку на ТОВ «СВД-3» залежать від базових тенденцій в розвитку економіки. Після детального розгляду понять «цифровізації обліку» та «трансформації обліку в умовах цифрової економіки», можна зробити висновок, що такі поняття варто дещо розмежувати, тому, що перший термін можна вважати процесом, пов'язаним зі зміною певних елементів, а також пов'язаним із обліковою комунікацією, який йде перед цифровою трансформацією обліку як системи (рис. 2.5).

Основну особливість у процесі трансформації на ТОВ «СВД-3» займає триада «оптимізація-ефективність-еволюція», відповідність якій дасть рух перебудові та переформатуванню вже існуючої облікової системи (переведення всіх можливих інструментів у цифровий простір та комунікацію) з максимальним подальшим використанням потенціалу цифрових технологій.

Сьогодні діджиталізація обліку дає можливість бухгалтерам ТОВ «СВД-3» швидше й точніше виконувати функціональні завдання, а також ефективніше інтерпретувати й подавати фінансову звітність. Таким чином,

власники підприємства можуть зосередитися на своїх стратегічних цілях і вирішувати стратегічні завдання, такі, як забезпечення ефективного управління грошовими потоками підприємства. Однак цифровий бухгалтерський облік не повністю виключає роль бухгалтера і не применшує важливості проведення бухгалтерських процедур. Він навпаки цінує роботу бухгалтера й робить його ефективнішим.

Рис. 2.5. Зміст процесів діджиталізації облікової системи на ТОВ «СВД-3»

Джерело: побудовано автором

Водночас варто сформулювати переваги процесу діджиталізації обліку. Це економіка спільного споживання (Collaborative Consumption) або по-іншому шерінгова економіка (sharing economy). Таку назву носить економічна бізнес-модель, коли люди за допомогою цифрових технологій мають можливість обмінюватися цінностями, які вони не використовують. Результатами цифрового обліку є створені ефективні інструменти звірки, які дозволяють легко відстежувати помилки в транзакціях і опрацюванні, а також виявляти крадіжки і шахрайство.

Діджитал-облік на ТОВ «СВД-3» дає змогу слухати консультації в режимі сьогоденішнього реального часу. Все частіше бухгалтери відмовляються від

консультацій спеціалістів податкової служби й самостійно використовують можливості для надання порад консалтинговими компаніями в режимі онлайн. Завдяки цифровій системі обліку у ТОВ «СВД-3» дані залишаються актуальними. Використовуючи доступні дані, фінансовий експерт може проаналізувати цифри і в режимі реального часу та запропонувати найпростіший і швидкий спосіб їх покращення.

Подібно до логічної схеми виробничого процесу підприємства, в якому із сукупності вхідної інформації отримують готовий продукт, обліковий процес також доцільно простежувати як специфічну технологічну послідовність, а саме технологічний процес, у якому із вхідних даних за допомогою обробки та переробки одержують вихідну продукцію у формі системи інформаційних показників. Слід зазначити, що з різних напрямів бухгалтерського обліку, а саме теорія, фінансовий облік, управлінський облік тощо фіксуються усі господарські та юридичні аспекти здійснення діяльності. Вони здатні відобразити усі аспекти суспільних відносин, які відображаються в результаті руху об'єктів під впливом дії виробничо-господарських процесів та життєдіяльності суб'єктів господарювання. З цією метою необхідна правова доказовість бухгалтерських записів, що може бути забезпечене спостереженням, сприйняттям, вимірюванням та фіксуванням таких фактів.

Організуючи технологію облікового процесу, доцільно вирізнити технологію, яка віддзеркалює обробку інформації та методичні правила, що формулюють весь метод обліку. Таке розуміння дуже є надзвичайно важливим у випадку використання персональних комп'ютерів, оскільки більшість облікових завдань можуть виконуватись комп'ютерним способом. Отже, врахування цифровізації при організації обліку на ТОВ «СВД-3» базується на можливостях облікового процесу, що представлено у таблиці 2.11.

Використання комп'ютерних автоматизованих програм виконання облікових робіт спричинило серйозні зміни в технології, операціях, процедурах та етапах робіт, але сама структура обліку на ТОВ «СВД-3» не змінилася. У кожному окремому випадку специфікація технології облікових процесів

залежить від складу об'єктів управління, наборів господарських операцій, обробки та технічних засобів перетворення даних у суцільні системи індикаторів.

Таблиця 2.11

Види робіт облікового процесу та питома вага їх можливостей цифровізації

Види робіт та загальна їх характеристика	Обсяг робіт, %	
	Виконуваних ручним способом	Виконуваних автоматизованим способом
Збирання носіїв облікової інформації (даних, показників)	18-20	45-50
Технічна обробка первинних документів, а також, логічна, юридична	15-18	95-97
Облік даних носіїв документів у системі рахунків – облікових реєстрах	25-30	100
Групування та перегрупування облікових даних, формування проміжних	15-25	100
Звітність, складання довідок, виконання покладених контрольних функцій, аналітичних та інших видів робіт логічного характеру	18-20	40-50

Джерело: [51, с. 84]

Процес бухгалтерського обліку складається з багатьох комплексних блоків, які необхідно конкретизувати та представити з точки зору технології і структури. На ТОВ «СВД-3» процес обліку як технологічний комплекс включає три стадії: попередню (первинну), поточну (оперативну), фінальну (підсумкову). Під час кожної стадії основними об'єктами процесу організації бухгалтерського процесу є:

- облікові номенклатури;
- рух носіїв облікових номенклатур;
- носії облікових номенклатур;
- технологія процесу обліку забезпечення руху носіїв облікових номенклатур.

Першим в процесі цифрового бухгалтерського обліку є первинний облік. Він дає можливість попереднього спостереження та фіксації економічних фактів (явищ або процесів), вимірювання вартісними та натуральними вимірниками, внесення у носії облікової інформації. Сприйняття та

вимірювання можливі за умови, якщо об'єкти обліку вказані у формі облікових термінів. Оцінка та вимірювання явищ та об'єктів можливі лише за умови, що досліджувані об'єкти обліку чітко визначені у вигляді внесених облікових номенклатур. З цієї причини облікова номенклатура являється головним об'єктом організації первинного обліку. Формування облікових номенклатур охоплює два види робіт: це відбирання (або формування) та формування переліку. Реєстрація облікової номенклатури здійснюється в електронному носії інформації. Це можливе за умови попереднього їх відбору.

Враховуючи значну кількість та різноманітність первинних документів їх необхідно систематизувати. Тому можна виділити окремою проблемою організації первинного обліку – створення номенклатури первинних документів. Вимір та фіксація усіх господарських фактів відбуваються програмою в водночас з внесенням даних. Забезпечення нормальної роботи первинного обліку є першочерговим принципом організації первинного обліку.

Поточний облік є забезпеченням реєстрації інформації первинного обліку в системі бухгалтерських рахунків – в облікових регістрах. Він є наступним етапом облікового процесу. Для його реалізації не затрачається значна частина часу, тому що все відбувається автоматизовано. Поточний облік обробляє, реєструє та записує інформацію первинного обліку, а головне – повне перенесення інформації з документальних носіїв в бухгалтерські регістри, групування та її перегрупування для одержання усієї необхідної підсумкової інформації.

Система бухгалтерського обліку у ТОВ «СВД-3» є джерелом інформації не лише про господарський стан майна, його складових елементів, а здійснює контроль за всією наявністю, рухом і використанням об'єктів майна та є інструментом для оцінювання ефективності діяльності. При цьому така оцінка відбувається при узагальненні інформації на останньому етапі в цифровому форматі. Цей етап процесу обліку даних дає можливість сформувати та одержати бажану інформацію про результати роботи за місяць, квартал, півріччя, рік.

Варто зазначити, що складність організації кожної стадії процесу обліку проявляється ще й у необхідності генерування інформації для планування, нормування, а також бюджетування, і у інформації оперативного та статистичного обліку за звітний та попередні періоди, облікових даних, інформації первинного та оперативного обліку. Факт наявної інформації і показників дає можливість ефективно оцінити роботу суб'єкта господарювання в цілому, і зрозуміти тренди подальшого розвитку. На вказаній стадії процесу обліку під час господарської діяльності використовують не лише програмне забезпечення, а також залучають працівників й інших підрозділів суб'єкта, а саме планової і фінансової служб.

Програмне забезпечення, яке використовується на ТОВ «СВД-3» є повнофункціональним, дає змогу користувачам повністю автоматизувати бухгалтерський процес, який бере початок від моменту введення даних, які отримують з первинних документів, включаючи автоматизоване формування проводок, заповнення відповідних реєстрів обліку та одночасне формування необхідних звітних форм документів. Комплексна система усіх облікових реєстрів, що використовуються у діяльності підприємства у певній черговості та взаємодії для здійснення обліку називається формою ведення бухгалтерського обліку. Однак, недоліком програмного забезпечення є виробник – країна-агресор.

Розглядаючи реалізацію облікової політики в даній програмі, слід наголосити, що основна інформація наводиться в реєстрі відомостей «Облікова політика» (рис. 2.6), зокрема вказується:

- схема оподаткування підприємства;
- спосіб розрахунку собівартості матеріально-виробничих запасів;
- спосіб оцінки товарних запасів в роздрібній торгівлі;
- вибір використання класів рахунків витрат (8 і 9 клас);
- спосіб розрахунку собівартості виробництва (по підрозділах – визначає ручне зазначення порядку закриття рахунків виробничих витрат по підрозділах з допомогою документа «Встановлення порядку закриття рахунків по

підрозділам»; по переділах – визначає автоматичний розрахунок переділів виробництва і фіксування результатів розрахунку в реєстрі відомостей «Розподіл продукції за переділами організацій» і закриття рахунків виробничих витрат згідно з цим порядком);

- вибір способу нумерації податкових документів;
- вибір оформлення окремих реквізитів податкових документів.

Рис. 2.6. Регістр відомостей «Облікова політика» в інформаційній системі
Джерело: побудовано автором

Крім наведеного реєстра відомостей, для розкриття окремих положень облікової політики також заповнюється форма «Параметри обліку», в якій зазначаються параметри ведення обліку, що є загальними для всіх підприємств, створених в програмі. Наприклад, чи ведеться облік в іноземній валюті, чи ведеться облік руху грошових коштів за відокремленими підрозділами, чи ведеться облік розрахунків з контрагентами по документам (чи загально по договору), чи використовуються знижки в торгівлі і інші параметри. В залежності від налаштованих параметрів змінюється доступний функціонал програми та до робочого плану рахунків змінюється аналітика рахунків.

Розкриття облікової політики потребує також налаштування реєстру відомостей «Робочий план рахунків». Загалом план рахунків в програмі реалізований згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого

наказом Міністерства Фінансів України від 30.11.99 р. № 291 [18]. Далі підприємство налаштовує його згідно Робочого плану рахунків.

Враховуючи вимоги до облікової політики згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [17] та Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [33], розкрито особливості їх реалізації в програмі (таблиця 2.12).

Таблиця 2.12

**Реалізація елементів облікової політики
в інформаційній системі ТОВ «СВД-3»**

Елементи облікової політики	Згідно законодавства	Особливості реалізації в інформаційній системі
1	2	3
Методи амортизації основних засобів (ОЗ)	Вказується метод амортизації основних засобів на підприємстві	Метод амортизації основних засобів вказується в момент введення об'єкта в експлуатацію (Документ «Введення в експлуатацію ОЗ»)
Вартісна межа для віднесення малоцінних матеріальних активів до необоротних активів (МНА)	Зазначається сумою вартісна межа	Не зазначається. Бухгалтер самостійно відносить об'єкт до МНА
Методи нарахування амортизації малоцінних необоротних активів	Вказується метод амортизації МНА на підприємстві	Метод амортизації МНА вказується в момент введення об'єкта в експлуатацію (Документ «Передача МА в експлуатацію»)
Методи нарахування амортизації і строки використання нематеріальних активів (НА)	Вказується метод амортизації НА на підприємстві	Метод амортизації та строки використання НА вказується в момент введення об'єкта в експлуатацію (Документ «Прийняття до обліку НА»)
Методи оцінки вибуття запасів	Вказується обрана методика оцінки	В реєстрі відомостей «Облікова політика» обирається спосіб оцінки матеріально-виробничих запасів
Порядок обліку транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ)	Зазначається метод обліку ТЗВ	Формується документ «Надходження дод. витрат», де або здійснюється віднесення ТЗВ на товари, або на витратний рахунок. Якщо віднесення відбувається на витратний рахунок, тоді в кінці місяця документом «Закриття місяця» відбувається розподіл ТЗВ по вказаним номенклатурним групам
Порядок переоцінки запасів	Зазначається порядок переоцінки запасів	Відбувається вручну бухгалтером за допомогою відповідного документа
Методи визначення резерву сумнівних боргів	В наказі зазначається обраний метод	Не реалізовано. Є можливість звітом переглянути борги за строком боргу

Продовж. табл. 2.12

1	2	3
Порядок формування резервів для забезпечення майбутніх витрат і платежів	Зазначається в наказі	Не реалізовано
Формування собівартості продукції (робіт, послуг). Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції	Зазначається в наказі	Відбувається автоматично (переглянути можна за допомогою довідок-розрахунків «Калькуляція собівартості» та «Собівартість випущеної продукції і послуг»)
База розподілу загальновиробничих витрат і порядок оцінки залишків незавершеного виробництва	Зазначається в наказі	В реєстрі відомостей «Облікова політика» зазначаються методи розподілу непрямих витрат
Перелік, склад змінних і постійних загальновиробничих витрат	Зазначається в наказі	Обирається самостійно бухгалтером на який рахунок віднести при формуванні документа, розподіл відбувається за номенклатурними групами
Методи обліку витрат виробництва (позамовний, нормативний, попередільний)	Зазначається в наказі	В реєстрі відомостей «Облікова політика» зазначається як буде вестися облік витрат – по підрозділам чи по переділам; зазначається порядок їх закриття
Форма ведення обліку (меморіально-ордерна, журнальна, комп'ютеризована, спрощена)	Зазначається обрана форма ведення обліку	По замовчуванню форма ведення обліку – комп'ютеризована
Робочий план рахунків	В додатку до наказу надається робочий план рахунків	Реалізований стандартний план рахунків згідно до законодавства з відповідними пропозиціями, далі відповідальна особа коректує його до свого робочого плану
Порядок організації матеріальної відповідальності на підприємстві	Зазначається в наказі	Обирається матеріально-відповідальна особа при складанні відповідних документів
Перелік та склад внутрішньої звітності	Зазначається в наказі та наводяться в додатках до наказу	Реалізовані комплекс внутрішньої звітності та «Універсальний звіт», за допомогою якого можна побудувати новий звіт та зберегти його варіант в системі
Порядок документообігу	Зазначається в наказі	Стандартизовано згідно законодавства
Склад інвентаризаційної комісії, періодичність і порядок її проведення	Зазначається в наказі	Зазначається в реєстрі відомостей «Склад комісії» назва комісії та її склад. Періодичність інвентаризації відбувається на розсуд бухгалтера, складаючи відповідні документи
Форми додаткових облікових документів, необхідні для накопичення та опрацювання інформації з урахуванням особливостей підприємства	Зазначається в наказі	Є можливість реалізувати в систему за допомогою програміста або вводити операції ручними операціями

Джерело: сформовано автором

Отже, не всі елементи облікової політики, які визначені в розпорядчому документі, можливо вказати в програмному продукті, який використовується для ведення бухгалтерського обліку. Як показав проведений аналіз можливостей програмного продукту в сфері бухгалтерського обліку, використання конкретного програмного забезпечення накладає певні обмеження в реалізації запропонованих варіантів облікової політики відповідного до чинного законодавства шляхом вибору одного (декількох) або власних (виходячи з оцінки бухгалтерської практики) варіантів. Тому у випадку використання конкретного програмного продукту для ведення обліку автоматично визначається ряд положень облікової політики підприємства. Таким чином, рівень та варіант комп'ютеризації на сучасному етапі економічного розвитку є важливим фактором впливу на формування облікової політики.

В умовах цифровізації відбувається модернізація системи бухгалтерського обліку, яка проявляється в автоматизації обліку, впровадженні електронних документів, впровадженні багатовимірності облікових даних, розширення засобів збирання даних через цифрові платформи та інтернет речей, розширенні засобів передачі інформації управлінському персоналу. В той же час останні напрями (щодо розширення засобів збору даних та передачі інформації) в сфері бухгалтерського обліку тільки набувають поширення, а їх впровадження змінює технологію обліку і відповідно вони повинні обов'язково враховуватися при формуванні облікової політики. Крім того, цифрова економіка продукує нові об'єкти (наприклад, цифрові активи), облікове відображення яких на законодавчому рівні не визначено, що за умови їх появи на підприємстві вимагатиме врегулювання саме на рівні облікової політики.

Якщо окремі елементи облікової політики визначені особливостями програмного забезпечення, то немає потреби їх вказувати в наказі про облікову політику. Проте слід враховувати, що «...одним із етапів у процесі формування та застосування вибраної облікової політики підприємства є контроль за впровадженням та виконанням засад, принципів та процедур встановленої

облікової політики, виявлення недоліків та внесення за потреби змін» [63, с. 464]. Тому всі положення повинні бути прописані в наказі про облікову політику, якщо вони є багатоваріативними з позицій чинного законодавства або взагалі невизначеними, навіть якщо в програмному забезпеченні щодо їх реалізації можливий тільки один варіант. Адже суб'єкт контролю може бути не обізнаний в особливостях програмного забезпечення, що вимагатиме додаткових витрат часу для перевірки відображення в обліку дотримання принципу послідовності.

Незважаючи на всі переваги жодна комп'ютерна програма не замінить досвідченого, професійного бухгалтера, проте дозволить зекономити його час і сили на ручний розрахунок автоматизації рутинних операцій, пришвидшити пошук арифметичних помилок в обліку і звітності, оцінити поточний фінансовий стан суб'єкта господарювання та його перспективи. Для постійного забезпечення надання необхідної облікової інформації з метою ефективного здійснення управління суб'єктом господарювання, необхідною є правильна організація бухгалтерського обліку з врахуванням цифрових технологій.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ТОВ «СВД-3» В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

3.1. Удосконалення методологічних та організаційно-технічних аспектів бухгалтерського обліку ТОВ «СВД-3» в умовах цифрової економіки

Процес формування облікової політики підприємства вважається трудомістким та передбачає проведення ряду послідовних процедур, з використанням характерних прийомів та методів ведення бухгалтерського обліку. Проведення аналізу елементів облікової політики та контролю за її виконанням дозволить, враховуючи специфіку діяльності, своєчасно виявити недоліки та врахувати особливості обліку підприємства. Призначення облікової політики необхідно розглядати з точки зору призначення самого бухгалтерського обліку. Виходячи з цього, обґрунтованою є розробка концепції щодо формування облікової політики підприємства, яка повинна забезпечити єдність мети, принципів, завдання та етапів формування даної політики в питанні організації та ведення бухгалтерського обліку.

Напрями удосконалення облікової політики ТОВ «СВД-3» представлені на рисунку 3.1.

Раціональний підхід, в питанні формування концепції облікової політики підприємства, обумовить подальший вибір облікових процедур та підходів, а також відображення інформації для внутрішніх користувачів. Використання зазначеного підходу дозволить розкрити основні моменти облікової політики (мету, зміст і принципи) в частині фактів господарської діяльності підприємства, охоплюючи всі елементи (аспекти) облікового процесу, а саме – теоретичний, організаційний, методичний та технічний (рис. 3.2).

Рис. 3.1. Напрямки удосконалення облікової політики на ТОВ «СВД-3»

Джерело: побудовано автором

При розробці облікової політики ключовим завданням є виокремлення факторів, які впливають на функціонування суб'єкта господарювання. Серед них можна виділити як зовнішні так і внутрішні. До зовнішніх слід віднести: галузь/вид діяльності підприємства; рівень інфляції, законодавство країни; політичні, соціально-економічні умови та зовнішні обмеження; систему інформаційного забезпечення підприємства. До внутрішніх: форму власності та організаційно-правову форму підприємства; обсяги діяльності; чисельність працюючих; система оподаткування; рівень кваліфікації бухгалтерів; технологію обробки облікової інформації; методи калькулювання собівартості тощо. Концепцію формування облікової політики можемо представити у вигляді моделі (рис. 3.3).

Аналізуючи дані рис. 3.3, простежується залежність моделі облікової політики від наступних складових, а саме: М – основна мета формування облікової політики; З – зміст формування облікової політики; П – принципи формування облікової політики; Е – етапи формування облікової політики; І – інтереси користувачів облікової інформації; Ц – цілі фінансової звітності; Д –

характеристика даних у системі бухгалтерського обліку; Т – техніка та технологія бухгалтерського обліку.

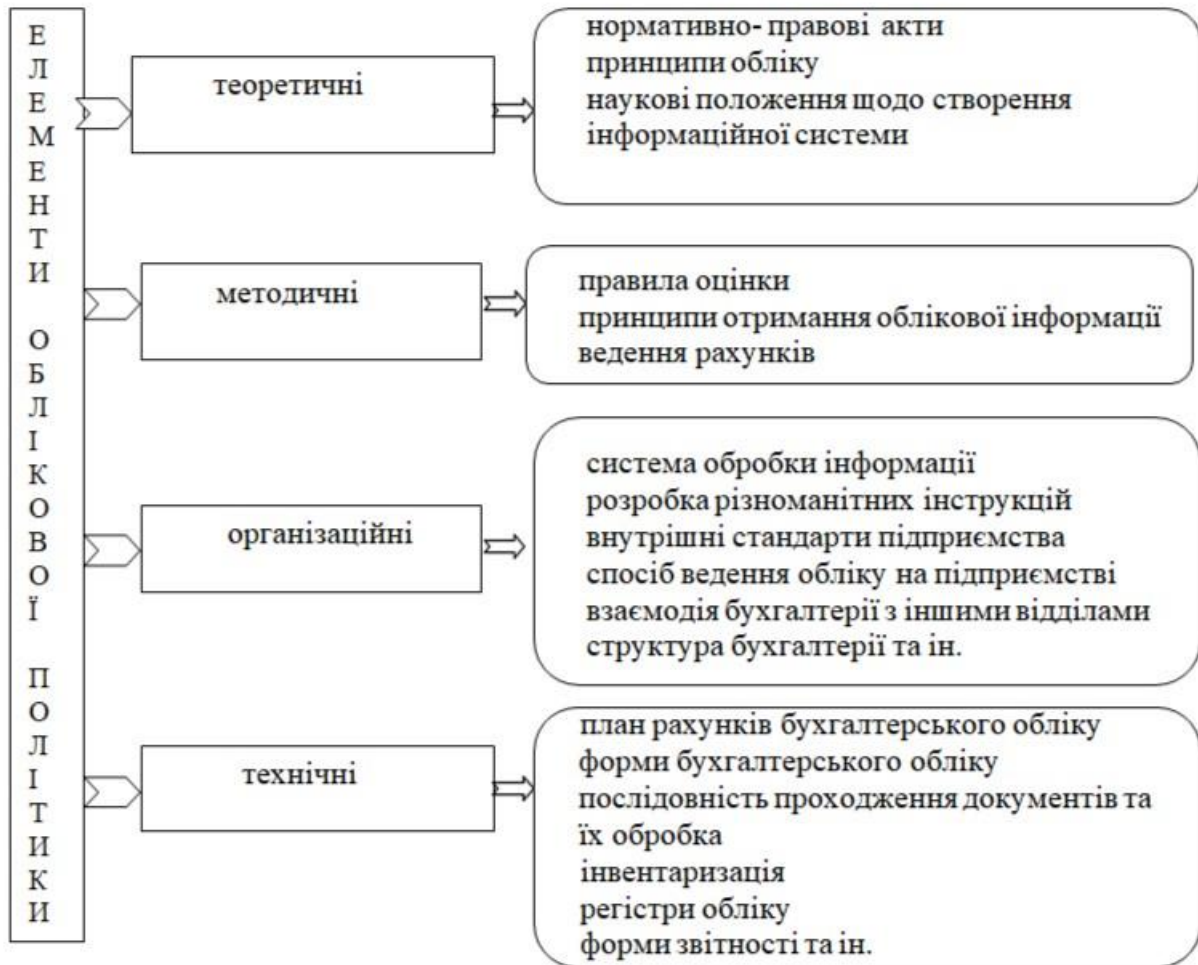

Рис. 3.2. Елементи облікової політики ТОВ «СВД-3»

Джерело: побудовано автором

Виконання запропонованої концепції формування облікової політики на підприємстві можливе лише якщо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності здійснюється відповідно до загальноприйнятих правил, які конкретизуються у технічних процедурах. Основним складовим аспектом запропонованої концепції є послідовність формування облікової політики, яка передбачає структурування етапів і конкретизує дії особи, яка є відповідальною за розробку Наказу на кожному його етапі.

Рис. 3.3. Модель формування облікової політики підприємства
Джерело: побудовано автором

Отже, аналіз облікової політики ТОВ «СВД-3» необхідно проводити враховуючи повноту розкриття складових аспектів облікової політики, враховуючи як зовнішні та і внутрішні фактори, спираючись на запропоновану модель формування облікової політики досліджуваного підприємства.

Для проведення аналізу облікової політики необхідно заповнити таблицю (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Аналіз облікової політики ТОВ «СВД-3»

Перелік елементів облікової політики відповідно до запропонованої Моделі формування облікової політики	Перелік елементів, що містяться в Наказі про облікову політику підприємства	Відхилення Відповідність + Невідповідність –	Примітки

Джерело: сформовано автором

Проаналізувавши дані, встановлено, що доцільно викласти Наказ про облікову політику підприємства у новій редакції (існуючий Наказ розроблений в 2015 р.) на державній мові з наступними поправками:

1. Так як бухгалтерський облік на підприємстві ведеться із застосуванням інформаційної програми є доцільним внести даний пункт в наказ про облікову політику.

2. Установити місце зберігання (архів підприємства) первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку, виготовлених як на паперових,

так і на електронних або хмарних носіях інформації. Строки зберігання встановлюються відповідно до законодавства.

3. Затвердити правила й графік документообігу.

4. Для складу основних малоцінних необоротних активів встановити вартісну межу на рівні 20000 грн. З 01.09.2015 р. згідно Податкового кодексу України предмети строком служби більше одного року і вартістю понад 20000 грн., зараховуються до складу основних засобів, все що дешевше – до МНМА.

5. Резерв сумнівних боргів не формувати, оскільки підприємство згідно ст. 55 Господарського кодексу належить до суб'єктів малого підприємництва, відповідні витрати визнавати у період їх фактичного понесення.

6. Операції з безготівкових розрахунків в іноземній валюті відображати в обліку за курсом НБУ на дату здійснення операції.

7. Розрахунок курсових різниць за монетарними статтями в іноземній валюті на дату балансу та дату операції проводити за сумою операції.

8. У разі проведення операції у звітному періоді та відсутності на дату складання фінансової звітності первинних документів, які її підтверджують, відображати операцію за розрахунковою сумою на основі бухгалтерської довідки. При цьому для визначення суми за запізнілими первинними документами.

9. Встановити витрати на охорону праці у розмірі 0,5% від фонду оплати праці за попередній рік.

Отже, важливим моментом є необхідність врахування вимог користувачів бухгалтерської інформації, стосовно достовірного представлення облікової інформації у фінансовій звітності підприємства, оскільки це є фундаментальною основою для створення цілісної системи облікових стандартів, а також облікових теорій як бази для формування Наказу, оскільки вони поєднують у собі особливості фактів господарської діяльності та потреб різних користувачів. Саме тому Наказ про облікову політику слід розглядати як набір взаємопов'язаних «ідеальних» концепцій, які необхідно враховувати при формуванні фінансової звітності для отримання неупередженої та достовірної

інформації.

Оскільки система бухгалтерського обліку є головним джерелом інформації, доцільно також звернути увагу на організацію бухгалтерського обліку. Недотримання організованої системи може призвести до негативних наслідків, таких як: незаконні або завищені витрати, недостача майна, зайві нарахування до бюджету, не оприбуткування або не повне оприбуткування товарно-матеріальних цінностей, основних засобів, відмінності між показниками фінансової звітності, не своєчасне подання і від звітування за авансовим звітом, розбіжності між даними аналітичного і синтетичного обліку. Тому важливо мати графік документообігу.

Щодо організації бухгалтерського обліку ТОВ «СВД-3» було виявлено відсутність графіку документообігу. Документообіг – це рух службових документів на підприємстві з моменту їх створення або одержання до завершення виконання або відправлення. Тобто це приймання вхідних документів, їх попередній розгляд, реєстрація, передача та виконання та відправлення вихідних документів. Загальний графік документообігу зображено на рисунку 3.4.

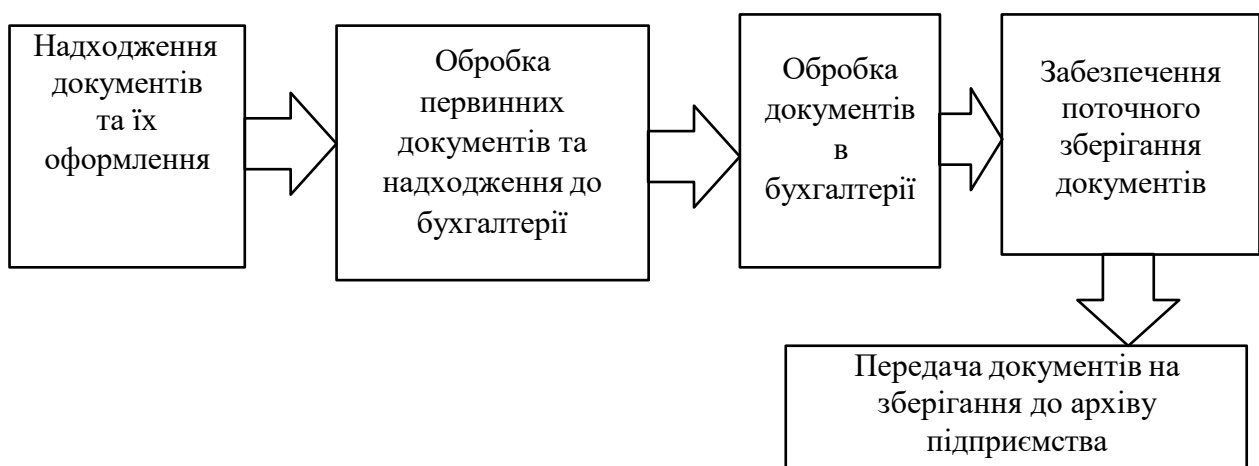

Рис. 3.4. Загальна схема документообігу на ТОВ «СВД-3»

Джерело: побудовано автором

У графіку документообігу обов'язково вказується відповідальна особа, яка виписує документи та особа, що оформляє його. Також зазначаються відповідальна особа, яка здійснює перевірку документа. До графіку можна

додати строки здачі документів, осіб відповідальних за здачу до архіву. Так графік документообігу для ТОВ «СВД-3» викладений у формі таблиці, який складається з п'яти розділів: безпосередньо назви документа, відповідальних за створення документа, перевірку документа, обробку та передачі до архіву. В свою чергу, розділи поділені на підрозділи з визначенням відповідальних осіб за оформлення, виконання, здачу та перевірку, і строки виконання відповідного розділу.

Для раціонального використання робочого часу бухгалтера, скорочення періоду на отримання накладних та актів виконаних робіт, вважаємо за доцільне ввести на підприємстві електронний документообіг. В свою чергу, це дозволить зекономити час та кошти, позбувшись необхідності роздруковувати та надсилати поштою паперові копії бухгалтерських документів своїм контрагентам.

Основними перевагами використання такого сервісу можна назвати:

- економія коштів (папір, картриджі для принтера, поштові конверти, послуги Нової пошти, простір для архіву);
- підвищення ефективності бізнес-процесів – скорочення часу на обмін документами;
- заповнення звітів даними з облікової системи по кнопці «Заповнити»;
- надійність та автентичність документа – документ шифрується і підписується ЕЦП;
- відправка звітів у контролюючі органи, реєстрація ПН/РК в ЄРПН.

Задля ефективної роботи і планування, керівник підприємства має бути впевнений у достовірності інформації, яку надає бухгалтерія. Оскільки бухгалтер не завжди в змозі розрахувати економічні показники, а саме доходи і витрати підприємства, запропонувати раціональні управлінські рішення, слід залучити незалежного аудитора для проведення внутрішнього аудиту підприємства.

У ТОВ «СВД-3» обов'язковий аудит не проводиться, оскільки підприємство відноситься до категорії малих підприємств. Але для покращення

роботи, збільшення прибутку за рахунок зменшення витрат, розподілення прибутку на подальший вклад в розвиток підприємства, слід проводити внутрішній аудит. З урахуванням розмірів і економічних показників досліджуваного підприємства, використання складної системи внутрішнього аудиту недоцільно. Окрім того, можливість розділу обов'язків між працівниками теж обмежена у зв'язку з невеликою їх кількістю. Однак, не дивлячи на це, все ж таки доцільним є забезпечення розділу обов'язків по ряду ключових напрямків роботи між співробітниками бухгалтерії, а отже наявність спрощеної, проте не менш ефективної системи внутрішнього аудиту.

Слід приділити увагу проведенню аудиту обліку доходів і витрат, заробітної плати, розрахунків з бюджетом та податкової звітності, оскільки помилки найчастіше трапляються саме в цих статтях балансу. Як приклад розглянемо моменти, які необхідно розглянути при аудиті податкової звітності – перевірка правильності, повноти нарахування і своєчасної сплати податків, стан їх бухгалтерського та податкового обліку, підтвердження достовірності податкової звітності.

Таким чином, організована система бухгалтерського обліку дасть змогу збільшити ефективність та оперативність облікового процесу. Графік документообігу покращить роботу на підприємстві та сприятиме поліпшенню облікової роботи. Проведення внутрішнього аудиту дасть змогу правильно оцінити фінансово-господарський стан підприємства, збільшити доходи, оптимізувати податки та вести контроль за достовірними показниками у фінансовій звітності.

3.2. Удосконалення організації облікового процесу шляхом автоматизації складського обліку

Напрямом удосконалення організації оперативного та складського обліку запасів є раціоналізація форм документів, документообігу та всієї обробки та реєстрації інформації. Забезпечення підприємства виробничими запасами є

важливою умовою його ефективної господарської діяльності, а це є передумовою прибуткового функціонування підприємства. Саме раціональне використання запасів має велике значення для ефективної роботи підприємства. Згідно НП(С)БО № 9 запаси – це активи, які можуть утримуватися та в подальшому продаватися (передаватися, розподілятися), за умови господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з подальшим продажем продукту; утримуються для виробництва продукції, виконання роботи та надання послуг, також управління підприємством. Запаси відносяться до оборотних активів, отже, це означає, запаси призначені для реалізації або розрахунку за один операційний період або протягом оборотного циклу 12 місяців [37].

Оптимізація використання запасів можлива за умов правильної організації їх обліку та внутрішнього контролю за рухом і використанням запасів. Важливою умовою правильного організаційного обліку запасів на підприємстві є: створення номенклатури запасів; організація складського господарства; наявність інструкції обліку; класифікація запасів; правильне групування; створення норм витрат запасів. Ефективна організація збереження та використання запасів на виробництві є умовою прибуткової господарської діяльності.

Важливу роль для ефективного обліку запасів на підприємстві відіграє організація складського обліку та складської логістики. Раціонально організована робота складських приміщень: всередині матеріали слід розміщувати по секціях, за типами, видами, розмірами у штабелях, на полицях та стелажах з можливістю прийняття швидких рішень щодо переміщення запасів. Запаси відіграють важливу роль у складі майна підприємства та велику позицію у структурі витрат. Ефективність господарського підприємства залежить від оцінки та раціонального використання виробничих запасів. Невірна організація руху та наявності виробничих запасів впливає на фінансові показники діяльності підприємства, що створює необхідність удосконалення організації обліку виробничих запасів та оптимізації їх наявності.

Проведений аналіз фінансового стану ТОВ «СВД-3» свідчить про наявність у підприємства значної кількості запасів: у 2019 році обсяг запасів становив 7173,1 тис. грн., у 2020 р. та 2021 р. – 5516,5 тис. грн. та 9247,8 тис. грн. відповідно. За умови існування на ТОВ «СВД-3» великих сум дебіторської заборгованості, наявність запасів, виникає необхідність запровадження шляхів удосконалення обліку запасів, зокрема:

- обґрунтованої класифікації запасів;
- взаємопов'язаної системи бухгалтерського обліку та внутрішнього (господарського) контролю за даним видом ресурсів;
- автоматизованого режиму обліку запасів та контролю за наявними ресурсами.

Отже, реалізація вказаних напрямків удосконалення обліку запасів покращить рух товарно-матеріальних цінностей та дозволить формувати базу даних за відповідними первинними документами в автоматизованому режимі. Збільшення обсягу використовуваної інформації сприяє застосуванню в практиці підприємства електронного документообігу, який значно спрощує роботу бухгалтера зі складання та оформлення документів, забезпечує достовірність і точність обліку запасів. Автоматизований облік запасів на ТОВ «СВД-3» сприятиме:

- 1) підвищенню ефективності контролю за складанням документів та прийняттям обґрунтованих рішень щодо управління запасами;
- 2) оптимізації кількості документів (скорочення витрат роздрукування, зберігання та передачі кількості документів, їх копій).

Шляхом вирішення даного завдання є запровадження на ТОВ «СВД-3» інформаційних технологій обробки економічної інформації, зокрема, при організації та веденні обліку запасів. З метою удосконалення обліку запасів, доцільно впровадити програмне забезпечення, яке б виконувало ряд завдань:

- контроль залишків і запасів;
- об'єктивне планування закупівель;
- полегшення пошуку потрібних одиниць та їх інвентаризації;

- зменшення кількості помилок і крадіжок;
- оптимізація території складу;
- підвищення ефективності роботи працівників.

Для ТОВ «СВД-3» необхідний програмний продукт, який забезпечить облік товарно-матеріальних цінностей в натуральному і вартісному виразах та сприятиме контролю за фінансовими і матеріальними потоками, за умови належної організації обробки інформації за відповідними первинними документами. Автоматизація складського обліку на ТОВ «СВД-3» має виконуватися за допомогою спеціальних програм – товарно-облікових систем. Використання таких програм має переваги та недоліки (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Переваги та недоліки програми цифровізації складського обліку

Переваги	Недоліки
Контроль складу з одного місця (доступна інформація з будь-якої точки якщо є Інтернет)	Для роботи необхідний Інтернет
Повна автоматизація складського обліку та торгівлі (будь-яке переміщення, руху і операції фіксується в базі в момент сканування штрих-коду на упаковці)	Додаткове обладнання (сканер штрих-коду, термінали збору інформації, складська оргтехніка)
Полегшення інвентаризації обліку (при інвентаризації потрібно тільки сканувати товар на складі, а система сама все порахує і дасть висновок)	
Зниження навантаження на персонал	Додаткові витрати (вартість програмного забезпечення)
Прозорість складських операцій	
Зниження витрат на складський облік	
Зниження збитків через неправильно вибудований облік	

Джерело: сформовано автором

Існує безліч програмних рішень автоматизації складського обліку, метою яких є оптимізація логістики товару та автоматизація функціоналу складу. Враховуючи фінансовий стан ТОВ «СВД-3» на початковому етапі автоматизації складського обліку можна розглянути можливість використання безкоштовних програм: РемОнлайн або jSolutions. Такі ресурси дозволять відслідковувати будь-які переміщення товарів, уникати нестач та пересорту, прискорювати виконання складських завдань, аналізувати товарообіг на складі.

В подальшій діяльності ТОВ «СВД-3» пропонуємо перейти на програму BAS: Бухгалтерія ПРОФ, яка містить модуль «Складський облік» для ефективної організації бухгалтерського обліку та обліку запасів в єдиній інформаційній базі з урахуванням вимог правового поля.

Використання модулю «Складський облік» дозволить контролювати наявність запасів на складі, проводити інвентаризацію, забезпечувати своєчасну закупівлю товарів, оперативне формування складської звітності. Разові витрати на придбання програмного забезпечення BAS: Бухгалтерія ПРОФ комплекту на п'ять користувачів становлять 12900 гривень та вартість річного обслуговування програмного комплексу складає 9900 гривень.

Ефективне та раціональне використання робочого часу персоналу, дозволить оптимізувати організацію роботи працівників складського господарства, адже потреба у виконанні окремих завдань у ручному режимі зникне. Скорочення персоналу складського господарства ТОВ «СВД-3» на 1 штатну одиницю дозволить досягнути певної економії виходячи з розміру мінімальної заробітної плати (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Розрахунок економії витрат ТОВ «СВД-3»

Показник	Розмір витрат	
	За місяць	За рік
Витрати на заробітну плату, грн.	6700	80400
Нарахування на заробітну плату (ЄСВ 22 %), грн.	1474	17688
Разом, грн.	8174	98088

Джерело: сформовано автором

Сума економії на рік від впровадження програмного забезпечення BAS: Бухгалтерія ПРОФ вартістю 22800 грн. становить:

$$98088 - 22800 = 75288 \text{ (грн.)}$$

Тобто, лише за перший рік встановлення програмного забезпечення ТОВ «СВД-3» отримає економії понад 75 тис. грн.

В сучасних умовах проблеми обліку запасів набувають особливої актуальності, оскільки виникає потреба у швидкій та достовірній інформації. Від правильності оцінки запасів та їх обліку залежать показники фінансового

стану діяльності підприємства, які є підставою для прийняття раціональних управлінських рішень. Використання автоматизованого обліку, планування виробництва та аналізу господарської діяльності дозволить підвищити ефективність діяльності ТОВ «СВД-3» та раціоналізувати управління. Процес цифровізації системи бухгалтерського обліку відбувається фрагментарно з різним рівнем впливу на елементи методу бухгалтерського обліку. Проте вже сьогодні необхідно враховувати ці зміни при формуванні облікової політики як дієвого механізму регулювання обліку.

ВИСНОВКИ

Дослідження бухгалтерського обліку у системі управління підприємством показало, що він забезпечує невичерпним завжди актуальним ресурсом – інформацією, яка є одночасно вхідним, перехідним і вихідним елементом управлінського процесу та у розрізі кожної з його функцій проходить певну обробку і застосування. Взаємодія елементів бухгалтерського обліку та управлінських функцій підвищує ефективність і результативність системи управління економічного суб'єкта загалом. Відповідно прийняті управлінські рішення покращують фінансовий стан, поточне функціонування і мобілізують перспективи стратегічного розвитку суб'єкта господарювання.

Вивчення парадигми організації бухгалтерського обліку з наукової точки показало, що вона вивчає систему бухгалтерського обліку з часу здійснення господарської операції, закінчуючи нормативно-правовим регулюванням. Вона є прикордонною дисципліною, яка сформувалася на перетині облікових дисциплін з науками про управління для виконання головної мети – впорядкування та удосконалення національної системи бухгалтерського обліку. Оскільки, сучасний стан національної системи бухгалтерського обліку в Україні характеризується як трансформаційний, то важливою функцією науки є адекватне реагування на економіко-політичні виклики у відповідній парадигмі організації бухгалтерського обліку. Її наукове осмислення вимагає подальшої роботи щодо побудови теоретичної моделі, що має базуватися на наявному науковому фундаменті, сформованому економічними науками, багатовіковому практичному досвіді господарювання та враховувати різноманітні зміни, що відбуваються у політичній, економічній, соціальній сферах.

Дослідження впровадження цифрових технологій у процеси бухгалтерського обліку та фінансової звітності показало, що воно суттєво змінює не лише практику, а й у переважній більшості теорію обліку, зокрема, трансформуються зміст елементів методу бухгалтерського обліку та видозмінюється алгоритм їх реалізації на практиці: рахунки та подвійний запис

зливаються з балансовим узагальненням; документообіг перетворюється на електронний; інвентаризація перетворюється на швидкий і менш трудомісткий процес, а оцінка наближається до єдиної за справедливою вартістю. Цифрова трансформація економіки та бухгалтерського обліку – це певна сукупність економічних відносин між контрагентами з допомогою електронних каналів інтерактивності з метою зниження трансакційних витрат, тобто звичні відносини замінюються електронним аналогом. Ці перетворення зумовлюють необхідність забезпечення певного рівня довіри до електронної сфери. Необхідне створення безпечних глобальних сервісів, забезпечених міжнародними сертифікатами, універсальними для України та інших країн. Цифровізація дозволяє підвищити ефективність виробництва та управління, а також дає широкі можливості для нових моделей управлінських рішень на основі прогресивних технологій.

Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства ТОВ «СВД-3» показала, що займається воно наданням в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна; діяльністю у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультуванням з питань оподаткування, питань комерційної діяльності й керування; неспеціалізованою оптовою торгівлею та складським господарством. В 2020 році відбулося зниження чистого прибутку 52,5%, проте вже у 2021 році він зріс на 578,55% у порівнянні з 2020 роком і становив 25900,4 тис. грн. Отже, в цілому ситуація на підприємстві стабільна, спостерігається збільшення майна, власного капіталу, зростають фінансові результати. Підприємство є ліквідним (окрім термінової ліквідності), фінансово стійким, рентабельним, спостерігається його достатня ділова активність.

Аналіз первинного, синтетичного та аналітичного обліку в ТОВ «СВД-3» показав, що підприємство здійснює організацію бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV, діючих Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Плану рахунків

бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкцією про застосування плану рахунків. Організація роботи бухгалтерського відділу здійснюється керівництвом підприємства та передбачає визначення правил і обов'язків головного бухгалтера, підпорядкованих йому працівників бухгалтерії, визначає структуру бухгалтерського відділу, місце у системі управління та взаємодію з іншими підрозділами підприємства.

Організація бухгалтерського обліку з врахуванням інформатизації та комп'ютеризації залежить від базових тенденцій в розвитку цифрової економіки. Основну особливість у процесі трансформації на ТОВ «СВД-3» займає тріада «оптимізація-ефективність-еволюція», відповідність якій дає рух перебудові та переформатуванню вже існуючої облікової системи (переведення всіх можливих інструментів у цифровий простір та комунікацію) з максимальним подальшим використанням потенціалу цифрових технологій. В умовах цифровізації відбувається модернізація системи бухгалтерського обліку, яка проявляється в автоматизації обліку, впровадженні електронних документів, впровадженні багатовимірності облікових даних, розширення засобів збирання даних через цифрові платформи та інтернет речей, розширенні засобів передачі інформації управлінському персоналу. В той же час останні напрями (щодо розширення засобів збору даних та передачі інформації) в сфері бухгалтерського обліку тільки набувають поширення, а їх впровадження змінює технологію обліку і відповідно вони повинні обов'язково враховуватися при формуванні облікової політики.

Запропоновано напрями удосконалення облікової політики, що ґрунтуються на концепції формування облікової політики підприємства, яка повинна забезпечити єдність мети, принципів, завдання та етапів формування даної політики в питанні організації та ведення бухгалтерського обліку. Для раціонального використання робочого часу бухгалтера, скорочення періоду на отримання накладних та актів виконаних робіт, запропоновано ввести на підприємстві електронний документообіг. В свою чергу, це дозволить

зеконотити час та коштити, позбувшись необхідності роздруковувати та надсилати поштою паперові копії бухгалтерських документів своїм контрагентам.

Запропоновано удосконалити організацію облікового процесу шляхом автоматизації складського обліку та раціонально організованої роботи складських приміщень: всередині матеріали слід розміщувати по секціях, за типами, видами, розмірами у штабелях, на полицях та стелажах з можливістю прийняття швидких рішень щодо переміщення запасів. Автоматизований облік запасів на ТОВ «СВД-3» сприятиме: підвищенню ефективності контролю за складанням документів та прийняттям обґрунтованих рішень щодо управління запасами; оптимізації кількості документів (скорочення витрат роздрукування, зберігання та передачі кількості документів, їх копій). Запропоновано в діяльності ТОВ «СВД-3» перейти на програму BAS: Бухгалтерія ПРОФ, яка містить модуль «Складський облік» для ефективно організації бухгалтерського обліку та обліку запасів в єдиній інформаційній базі з урахуванням вимог правового поля. Використання такого модулю дозволить контролювати наявність запасів на складі, проводити інвентаризацію, забезпечувати своєчасну закупівлю товарів, оперативне формування складської звітності. За перший рік встановлення такого програмного забезпечення на ТОВ «СВД-3» відбудеться економія коштів понад 75 тис. грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безверхний К. В. Організація та методика електронного документообігу на підприємстві: стан та перспективи розвитку. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. №1. С. 16-25.
2. Безруких П. С. Организация бухгалтерского учета на предприятии. М. : Финансы, 1966. 208 с.
3. Безручук С. Л., Грабчук І. Л. Основні концепції впливу цифровізації на якість бухгалтерського обліку. *Облік і оподаткування*. 2021. № 4 (98). С. 69-74.
4. Белова І. М. Сучасний аспект трактування економічного змісту та інформаційного забезпечення управлінського обліку. *Молодий вчений*. 2015. № 1(1). С. 52-55.
5. Бенько М. М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку : монографія. Київ, 2010. 336 с.
6. Бондаренко Н. М. Теоретичні основи організації обліку на підприємстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 4. С.10-14.
7. Бруханський Р. Ф. Адаптація бухгалтерського обліку до сучасних потреб управління. *The genesis of genius*. 2017. № 8. С. 10-16.
8. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підруч. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 480 с.
9. Букало Н. А. Автоматизація обліку в сучасних умовах. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2013. Вип. 33(2). С. 56-59.
10. Букало Н. А. Цифровізація обліку в сучасних умовах. *Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія «Економіка»*. 2013. Вип. 33. Ч. II. С. 56-59.
11. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік в Україні. Міфологія. Частина 2. Житомир : ЖДТУ, 2003. 524 с.

12. Губачова О. М. Бухгалтерський облік в управлінні: сучасний погляд. *Регіональні перспективи*. № 2-3. 2001. С. 5-12.
13. Даниленко Я. Принципы и методы организации в счетном деле. *Счетоводство*. 1925. № 5 (20). С. 594-603.
14. Дерій В. А., Дерій М. В. Облікові та аналітичні компоненти нефінансової звітності та їх роль в економічній системі. *Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. 2(88). С. 95-103.
15. Дубініна М. В., Сирцева С. В., Буганов О. В., Тусова Н. О. Blockchain-технологія як засіб трансформації бухгалтерського обліку. *Modern economics*. 2018. № 12. С. 75-80.
16. Жук В. М. Інституціональна теорія бухгалтерського обліку в науковому забезпеченні соціально-економічного розвитку : наукова доповідь. К. : Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 2013. 50 с.
17. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення : 20.11.2022).
18. Золотарьова І. О., Бутова Р. К. Автоматизація документообігу : навч. посіб. Харків, 2008. 154 с.
19. Іванюта П. В. Управлінські інформаційні системи в аналізі та аудиті : навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2007. 188 с.
20. Івахненко С. В. Автоматизація бізнес-процесів та бухгалтерського обліку: «хмарна» революція? *Бухгалтерський облік і аудит*. 2018. № 5. С. 26-35.
21. Івашко Л. М. Вплив упровадження системи електронного документообігу на підвищення бізнес-ефекту на підприємстві. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка»*. №7. 2013. С. 83-91.
22. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, затверджена МФУ № 291 від 30.11.99 р. (zareєстровано в міністерстві юстиції України за №892/4185 від 21.12.99 р.

23. Клименко І. В. Линьов К. О. Технології електронного урядування : навч. посіб. Київ, 2006. 225 с.
24. Костякова А. А. Управлінський облік як джерело інформаційного забезпечення системи управління. *Молодий вчений*. № 1.1 (41.1). 2017. С. 49-54.
25. Кривоконь О. С. Організація обліку та контролю діяльності фермерських господарств : [монографія]. Вінниця : ПП Балюк, 2008. 183 с.
26. Кун Т. Структура научных революций. М. : Прогресс, 1975. 278 с.
27. Куцик П. О., Полянська О. А. Облік і звітність в оподаткуванні : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2017. 508 с.
28. Кушнір О. К., Брушневська А. Е. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві в умовах цифрової економіки. *Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю* : матеріали XI міжнар. наук.-практ. інтерн-конф. Мукачево, 2023. С. 64-66.
29. Лазарева С. Ф., Ус Р. Л. Методологічне і методичне забезпечення аудиту інформаційних технологій. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. Вип. 1. С. 117-125.
30. Лобов С. П. Методи оцінки економічного ефекту від використання автоматизованих інформаційних систем при плануванні закупівель. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2013. Вип. 4 (41). С. 176-181.
31. Мезенцева Н. М., Яцкевич Л. Ю. Вдосконалення обліку дебіторської заборгованості в сучасних умовах господарювання. *Східна Європа : економіка, бізнес та управління*. Вип. 4 (21) 2019. С. 560-567.
32. Назаренко І. М., Соколенко Л. Ф. Цифровізація як вектор модернізації системи бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік як наука: від основ до наукової картини світу* : колективна монографія / за заг. ред. В. Я. Плаксієнка. Київ : «Центр учбової літератури», 2021. С. 196-208.

33. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 27.06.2013 р. № 627. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення : 17.01.2023).

34. НП(С)БО 15 «Дохід» від 29.11.1999 р. № 290. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення : 20.01.2023).

35. НП(С)БО 16 «Витрати» від 31.12.1999 р. № 318. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення : 17.01.2023).

36. НП(С)БО 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 р. № 92. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення : 17.01.2023).

37. НП(С)БО 9 «Запаси» від 20.10.1999 р. № 246. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення : 17.01.2023).

38. Осмятченко В. О. Функції бухгалтерського обліку в умовах застосування інформаційних технологій. Вісник ЖДТУ, 2010. № 2. С. 163-166.

39. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. 2021. № 1 (68). С. 70-76.

40. Пасько Т. О. Історія бухгалтерського обліку : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. Суми : ВТД «Університетська книга», 2009. 141 с.

41. Петіна Л. В. Особливості автоматизації управлінського та бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах. *Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія «Економіка»*. 2010. Вип. 25. Ч. I. С. 26-29.

42. Пілевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 3 (23). URL : <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/224553/224782> (дата звернення : 15.05.2023).

43. План рахунків бухгалтерського обліку від 30.11.1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення : 20.01.2023).

44. Податковий кодекс України від 18.03.2020 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення : 20.01.2023).

45. Полянська О. А. Передумови виникнення, тенденції розвитку та перспективи застосування управлінського обліку на підприємствах України. *Вісник Львівської комерційної академії*. Вип. 34. 2011. С. 92-99.

46. Пономарьова Т. В. Автоматизація обліку розрахунків з ПДВ : підходи та практичні рішення. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Сер. : *Технічний прогрес та ефективність виробництва*. 2013. № 66. С. 22-30.

47. Пуцентейло П. Р. Особливості функціонування аналітичного забезпечення підприємств. *Інноваційна економіка*. 2015. № 1 (56). С. 194-198.

48. Румак О. Х. Управлінський облік у сільськогосподарських підприємствах. К. : Урожай, 1994. 120 с.

49. Самуельсон П. Е., Норхаус В. Д. Економіка / перек. з англ. О. Л. Пелявського. 18-е вид. М. : ВАТ «И. Д. Вильямс», 2007. 1360 с.

50. Свірко С. В. Організація забезпечення бухгалтерського обліку. *Проблеми формування ринкової економіки* : зб. наук. праць. К. : КНЕУ, 2002. Вип. 10. С. 266-275.

51. Сльозко Т. М. Бухгалтерський облік в умовах інституційних перетворень : теорія і практика : монографія. Київ : ЦУЛ, 2017. 304 с.

52. Сльозко Т. М. Організація обліку. К. : Центр учбової літератури, 2008. 224 с.

53. Спільник І., Палюх М. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. С. 83-96.

54. Тенюх З. І., Пелех У. В. Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні : стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1588/1528> (дата звернення : 15.05.2023).

55. Томашевська І. Л. Організація бухгалтерського обліку / За редакцією д.е.н. проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф. Ф. Бутинця. Житомир : ПП «Рута», 2005. 528 с.

56. Управлінський аналіз як складова бухгалтерського управлінського обліку. URL : <https://posibniki.com.ua/post-upravlinskii-analiz-yak-skladova-buhgalterskogo-upravlinskogo-obliku> (дата звернення : 12.04.2023).

57. Хмелевська А. В. Облікова систематика іншої операційної діяльності промислового підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. № 6. Т. 2. 2009. С. 99-104.

58. Хорнгрен Ч. Г., Фостер Дж. Бухгалтерський учет : управленческий аспект. Москва : Финансы и статистика, 1995. 415 с.

59. Чабан Г. В., Бурлаков О. О. Аналіз факторів впливу на формування облікової політики в системі управління підприємством. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 32(1). С. 38-45.

60. Шара О. І. Забезпечення якості обліку в умовах використання інформаційних технологій. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2018. № 3. Т. 3. С. 57-63.

61. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. 4-те вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2015. 572 с.

62. Шевців Л. Ю., Мосолова Ю. О. Облікова політика в управлінні діяльністю підприємств за умов гармонізації обліку та звітності. *Бізнес Інформ*. 2020. № 3. С. 260-269.

63. Яцишин С. Р. Облікова політика : формування та контроль за її дотриманням. *Вісник Львівської комерційної академії*. Львів, 2011. Випуск 36. Серія економічна. С. 462-465.

ДОДАТКИ